

GLAS

ANTIFAŠISTA

Akcije u 2008.

KALENDAR MANIFESTACIJA NA DRŽAVNOM NIVOУ

Hrvatsko-slovenske veze

GRANICA NAS NIJE RAZDVOJILA

Reagiranje

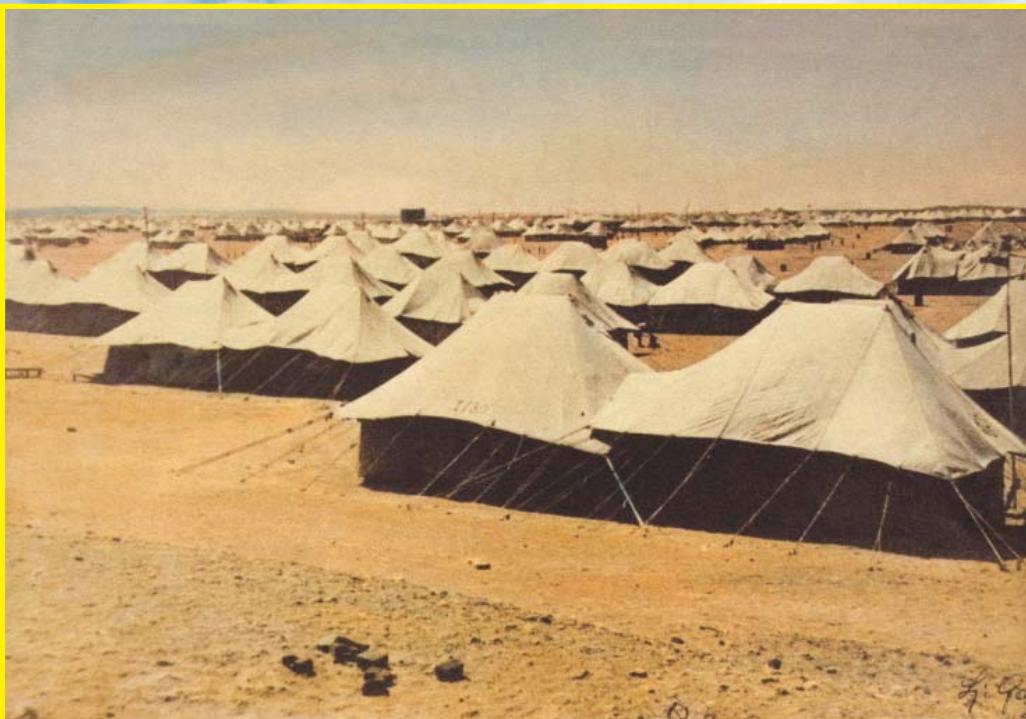
NAPAD NA ANTIFAŠISTIČKE TEMELJE HRVATSKE

Izložba o
»platnenom gradu«

ŽIVOT JAČI OD PUSTINJE

Statistika zločina

POIMENIČNI POPIS 72.193 ŽRTVE JASENOVCA

IMENOVANE 72.193 ŽRTVE JASENOVCA

S pomen-područje Jasenovac prvi je put od svog osnutka objavilo »Poimenični popis žrtava koncentracijskog logora Jasenovac«, s dosad obrađenim podacima za 72.193 osobe, autora i kustosa spomen-područja Jelke Smreke i Đorđa Mihailovića.

Popisom na 1888 stranica odaje se počast žrtvama i preživjelim zatočenicima ustaških koncentracijskih logora Jasenovac i želi sačuvati uspomena na jasenovačke stradalnike kao opomena svima za humaniju budućnost novih naraštaja.

Knjiga je objavljena s ciljem da popis žrtava bude što potpuniji i točniji te dostupan široj javnosti.

Ravnateljica SP-a Jasenovac Nataša Jovičić kaže da rad na prikupljanju podataka o žrtvama nije završen, niti je broj poimenično utvrđenih žrtava konačan.

Zaključno s 31. kolovoza 2007. godine, prikupljeni su podaci za 72.193 osobe

- za 59.376 osoba kao mjesto smrti naveden je logor III Ciglana u Jasenovcu, za 12.790 logor u Staroj Gradiški, dok je za 27 žrtava mjesto izvršenja zločina ostalo nepoznato.

U koncentracijskom logoru Jasenovac ubijeno je 33.860 muškaraca, 19.327 žena i 19.006 djece do 14 godina starosti.

Među njima je 40.251 Srba, 14.750 Roma, 11.723 Židova, 3583 Hrvata, 1063 Muslimana, 233 Slovenaca, 99 Slovaka, 99 Čeha, 55 Ukrajinaca, 26 Crnogoraca, 20 Mađara, 13 Talijana, šest Rusa, šest Nijemaca, četiri Poljaka i 262 osobe neutvrđene nacionalne priпадnosti.

Uz osnovnu biografiju popis donosi podatke o stradanju (godina, način i mjesto smrti, naziv logora i stratišta, izvršitelj zločina) te rubriku s izvorima u kojima se svaka žrtva spominje, uz eventualna odstupanja među izvorima.

Obnova spomenika na Petrovcu

Nakon 16 godina kontinuirane devastacije, propadanja i otuđivanja skupocjenih inox ploča, velebnii antifašistički spomenik na Petrovoj gori, djelo kipara Vojina Bakića s početka 80-tih godina prošlog stoljeća, uskoro bi trebao biti obnovljen i uklopljen u turističku ponudu tog kraja - najavio je načelnik općine Vojnić Nebojša Andrić.

Na inicijativu antifašista Karlovačke županije akcija za obnovu spomenika pokrenuta je prije dvije godine, a podržalo ju je i Ministarstvo kulture. Prethodne i prošle godine sufinciralo je troškove izrade dokumentacije i druge pripremne radnje, te obećalo da će prioritetsno na isti način pomoći i u dalnjim fazama obnove, svjesno da općine Vojnić, Gvozd i Topusko iz svojih proračuna same nisu u mogućnosti to realizirati.

Tri spomenute općine sa svoje strane, uz sudjelovanje članova antifašističkih udruženja, već organizirale sedam akcija čišćenja unutrašnjosti i okoliša spomenika na Petrovcu, kao i djelomično zaštite objekat od prokišnjavanja i uništavanja.

Načelnik Andrić kaže da sve organizirane i u većem broju goste privlači dijelom obnovljena poznata partizanska bolnica, spomenik hrvatskom kralju Petru Svačiću i drugi tamošnji povijesni lokaliteti.

Fotografije na 1. stranici:

Hrvatski i slovenski antifašistizajednički su obilježili 65. godišnjicu oslobođenja Suhora

Izbjelički logor u EL Shattu prihvatio je 30 tisuća ljudi iz Hrvatske

OBILJEŽAVANJE POVIJESNIH DOGAĐANJA

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske pripremio je kalendar obilježavanja na državnoj razini desetak značajnih povijesnih događaja iz narodnooslobodilačke i antifašističke borbe naroda hrvatske.

Kao manifestacije od državnog značaja planirani su:

- 65. obljetnice osnivanja Šestog slavonskog korpusa NOV Hrvatske, (19. lipnja u Slavonskom Brodu),
- 65. obljetnice Prvog zasjedanja ZAVNOH-a, (15. lipnja u Otočcu),
- Dan antifašističke borbe, (22. lipnja u šumi Brezovica kod Siska),
- 65. obljetnica Pazinskih odluka, (25. rujna u Pazinu),
- 65. obljetnica osnivanja Osmog dalmatinskog korpusa, (11. listopada u Splitu).

Savez očekuje da će, kao i prošlih godina, najviši državni organi i dužnosnici ne samo dati podršku i sudjelovati, nego i biti pokrovitelji tih manifestacija te tako doprinijeti da se povijesni događaji sadržajno i dostoјno obilježe i ove godine.

Predsjedništvo SABA 13. ožujka

Predsjedništvo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske sastat će se 13. ožujka ove godine na redovnoj sjednici na kojoj će razmotriti aktualne teme rada i djelovanja organizacije.

Članovi Predsjedništva SABA će, kako je najavljeno, raspravljati o izvještaju o radu u protekloj godini te utvrditi programske smjernice i zadatke SABA u ovoj godini. Na tom skupu će također biti određen kalendar aktivnosti s precizno navedenim rokovima i datumima, među kojima će, posebno mjesto, imati obilježavanje 65. godišnjice ZAVNOH-a.

U smjernicama će i dalje centralno mjesto zauzimati one aktivnosti koje imaju trajni karakter, a odnose se prije svega na njegovanje tradicija i širenje istine o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi te za laganje za poboljšanje statusa boraca NOR-a.

No, u sadašnjem trenutku, kako je to utvrđeno i na Skupštini SABA RH, prioritetno mjesto imaju aktivnosti na podmlaćivanju organizacije i uključivanje u nju mlađih antifašistički opredijeljenih članova. Predsjedništvo SABA RH ocijenit će koliko je u tome bilo uspjeha i usmjeriti djelovanje u idućih godinu dana.

Delegacija SABA RH kod predsjednika Mesića

Predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** primio je 8. veljače delegaciju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske na čelu s predsjednikom dr. **Vesnom Čulinović Konstantinović**.

Delegacija je izvijestila Predsjednika o tome kako ima saznanja da ljudi koji se predstavljaju kao pripadnici policije posjećuju članove SABA RH i podvrgavaju ih ispitivanjima što se odnose na njihovo sudjelovanje u Narodnooslobodilačkoj borbi. Prema onome što se moglo saznati, riječ je o akciji širokih razmjera koja se ne vodi od jučer.

Predstavnici Saveza antifašističkih boraca i antifašista izrazili su i svoju zabrinutost zbog skupa najavljenoga za 9. veljače u Zagrebu kojim se želi obnoviti ideja o preimenovanju Trga maršala Tita, uz obnavljanje optužbe da je Tito ratni zločinac.

Predsjednik Mesić smatra kako je policijska akcija ispitivanja pripadnika

Narodnooslobodilačke vojske protuzakonita i slaže se s idejom da treba formirati saborsko povjerenstvo koje će u najkracem mogućem roku ispitati tko je dao inicijativu za tu akciju, tko je naredio njezino provođenje, te s kojim ciljem se ona vodi. Sto se tiče skupa na Trgu maršala Tita, predsjednik Mesić procjenjuje da je to simptom oživljavanja onih snaga koje žele redizajniranje povijesti Drugog svjetskog rata i naknadno pretvaranje pobjednika u zločinca, a poraženih u pobjednike.

Tijekom razgovora izraženo je uvjerenje kako su napadi na Tita zapravo napadi na antifašizam, a time i na današnju Hrvatsku koja se gradi na antifašističkim temeljima, te da ti napadi mogu ugroziti ugled Hrvatske u svijetu.

U delegaciji SABA RH su bili i Krešo Piškulić, Josip Skupnjak, mr. Ivan Fumić, Mario Šimunković, Antun Magić i dr. Tomislav Badovinac.

Priopćenje SABA RH u povodu skupa ekstremista za promjenu imena Trga maršala Tita

Napad na antifašističke temelje Hrvatske

U povodu najave skupa »Za promjenu imena Trga maršala Tita«, kojeg organizira skupina ekstremista, SABA RH i Savez društava »Josip Broz Tito« izdali su 6. veljače slijedeće priopćenje za javnost:

»Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske najenergičnije prosvjeđuje protiv pokušaja ekstremnih neoustaša da se preimenuje ime Trga maršala Josipa Broza Tita.

Svojim djelovanjem ovakvi ekstremisti nastoje, na sve moguće načine, omalovažiti antifašističku borbu naroda Hrvatske, a za zla koja su počinili okupatori i ustaše okriviti

junaka otpora fašizmu u europskim razmjeđima maršala Tita.

Najavljenim prosvjedom na Trgu maršala Tita ekstremni neofašisti u stvari napadaju na sam temelj hrvatske državnosti, koji se zasniva na antifašističkim principima. Svijet cjeni našu antifašističku borbu i osuđuje ustaška i okupatorska zlodjela.

Optuživanjem maršala Tita za postupke krajem II. svjetskog rata, kakve su provodili saveznički zapovjednici prema neprijateljima, želja je poraženih snaga da stvarni poraz na bojnom polju pretvore u svoju pobjedu i da sami sude bez suda i dokaza.

Podsjećamo da su u Kongresu SAD-a i u

Vijeću Europske unije u raspravama nedavno osudili isticanje neofašističkih obilježja i manifestacija u Hrvatskoj, sličnog sadržaja ovog skupa na Trgu maršala Tita.

Ovim zborom ekstremisti ujedno napadaju i pokušavaju rušiti proeuropsku antifašističku politiku Vlade Republike Hrvatske, koja nastoji uvesti našu zemlju u Europsku zajednicu.«

Priopćenje su zajednički potpisali predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Hrvatske dr. sc. Tomislav Badovinac i predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dr. Vesna Čulinović-Konstantinović.

**Gradonačelnik Zagreba
Milan Bandić**

Za preimenovanje nema povijesnih razloga

Za preimenovanje naziva Trga maršala Josipa Broza Tita nema povijesnih razloga, izjavio je zagrebački gradonačelnik Milan Bandić u povodu pokušaja da se prosvjedom iznudi promjena sadašnjeg imena tog trga u središtu hrvatske metropole. Organizatorima je poručio da ne podržava njihov zahtjev, kao što nadležne gradske vlasti nisu prihvatile ni slične politički motivirane inicijative iz ranijih godina.

Prosvjedni skupovi u Zagrebu

ZA I PROTIV TITA

♦Sudionici skupa antifašista bili su izloženi najgrublјim optužbama i prijetnjama na račun Tita i antifašizma

Na prostoru ispred Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu 9. veljače istovremeno su održana dva prosvjedna skupa: dok su jedni tražili preimenovanje Trga maršala Tita u Kazališni trg koji, po njima, »ne može nositi ime zločinca«, suprotna strana smatrala je da se sadašnji naziv ne smije dirati, jer je »Europa priznala Tita kao antifašistu i pobedniku«.

Pod parolom »Zločin je zločin« prvi skup s oko tisuću sudionika organizirala je tzv. građanska inicijativa »Krug za trg«, s dvestotinjak sudionika, a drugi s dvjestotinjak sudionika Udruga mladih antifašista Zagreba na čelu s predsjednikom Marijom Šimunkovićem, na čijim je transparentima pisalo »Smrt fašizmu« i »Fašizam? Ne, hvala«.

Suprotstavljene sudionike skupova razdvajala je policija. Osim što su četiri osobe privedene zbog remećenja javnom reda, protekli su bez nasilja i većih incide-

① Sudionici prosvjeda antifašista bili su izloženi uvredama i prijetnjama

② Dio pobornika preimenovanja trga nastupao je neofašistički

nata, ali uz evidentnu mržnju, prijetnje i uvrede na račun antifašista. Pritom je dio pobornika preimenovanja trga promovirao neofašističke i ustaške ideje, tjerajući antifašiste u Srbiju, dovikujući da su četnici i da ih sve treba pobiti. Izvikujući najgrublјe optužbe protiv Josipa Broza Tita i antifašizma uopće, poručivali su da »veličanje zločinca i totalitarnog sustava predstavlja ozbiljnu prepreku demokratskom napretku hrvatskog društva«.

Sudionici skupa antifašista nisu odgovarali na takve provokacije i uvrede, nego su u svojim istupima jasno rekli da »nisu došli prosvjedovati isključivo protiv promjene imena trga, nego i zato što neki žele rehabilitirati poražne u II. svjetskom ratu«.

A.Z.

CRKVA PROTIV TITOVA TRGA

Znakovito, Komisija Iustitia et pax Hrvatske biskupske konferencije našla se pozvanom da u ime Katoličke crkve promptno komentira događaje kod HNK, dajući potporu zagovorcima preimenovanja Trga maršala Tita u Kazališni trg.

»U razmatranju aktualnih pitanja u našem društvu Komisija HBK Justitia et pax izražava svoju potporu incijativi »Krug za trg«, tj. da se jednom od najljepših trgova u Zagrebu vrati ime Kazališni trg i tako barem simbolički ukloni ime Josipa Broza Tita koji je odgovoran za smrt nevinih žrtava i uspostavu totalitarnog režima«, stoji u izjavi Komisije, iz koje je jasno, ali ne i iznenađujuće, uz koga i za što se Crkva svrstala u ovom ne toliko aktualnom društvenom koliko političko-povijesnom pitanju.

OBNOVA 90 - tih?

♦Koliko je policijsko ispitivanje bivših partizana o ratnim zločinima zakonito i transparentno

Predsjednica SABA RH dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović javno je upozorila kako je policija obnovila praksu ispitivanja bivših partizana o ratnim zločinima počinjenim poslije II. svjetskog rata. O tome je izvjestila i predsjednika Republike Stjepana Mesića, navodeći da su potkraj siječnja policajci obavili informativne razgovore s dvoje bivših partizana u Zagrebu i Glini, slično kao

Usiječnju su dva naša člana policajci ispitivali kojim su postrojbama pripadali i kakav im je bio ratni put tijekom Drugog svjetskog rata.

Tražen im je i popis članova SABA. Riječ je o uznemiravanju starijih ljudi, od kojih je jedan i slijep.

U vezi s tim uputili smo i prsvjed ministru unutarnjih poslova Berislavu Rončeviću, kaže Krešimir Piškulić, član IO SABA RH.

što su prije nekoliko mjeseci saslušavani članovi SABA u Zagrebu i Bjelovaru, pri čemu su, kako je rekla, metode podsjećale na ustaška ispitivanja.

MUP je potvrdio da su ispitivanja zaista vođena u nekoliko policijskih uprava, ali tvrdi da su provedena zakonito i u koordinaciji s Državnim odvjetništvom.

Predsjednik Republike sumnja u potpunu zakonitost procedure takvih ispitivanja pripadnika Narodnooslobodilačke vojske, te traži da se eventualni postupci za ratne zločine vode transparentno i na isključivo zakonit način.

Ako postoje indicije da su zločini počinjeni, precizira je, to mora zakonito i transparentno biti provedeno do kraja, a ne na način koji, kako to doživljavaju u antifašističkim udrugama, podsjeća na nastavak iz 90-tih kad se politika stalno obračunavalala s hrvatskim antifašizmom.

Ratni zločin nikad ne zastarjeva, ali ako je riječ o borcima NOB-e, nema potrebe za tajnošću, kaže Mesić, dodajući da nema niti jednog razloga da se taji ako je netko počinio zločin.

A.Z.

Novogodišnji susret

Čestitke i želje

Izvršni odbor Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske priredio je 18. prosinca u Zagrebu tradicionalni novogodišnji susret s predstvincima udruga antifašističkih boraca i antifašista, istaknutim aktivistima i suradnicima iz drugih organizacija i institucija. Na novogodišnjem druženju su bili i predstavnici Saveza društava »Josip Broz Tito« Republike Hrvatske, Saveza ratnih vojnih invalida Hrvatske i Sindikata umirovljenika Hrvatske – Podružnice vojnih umirovljenika.

Čestitajući Novu godinu, predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dr. Vesna Čulinović-Konstantinović je istaknula brojne aktivnosti koje su uspješno realizirane u protekloj godini na afirmaciji antifašizma. Nastavili smo realizaciju dosadašnjih planova rada, ali je ostalo još toga što moramo ostvariti u novoj 2008. godini. Za to će nam trebati dosta zajedništva i energije koju smo pokazali i u protekloj godini, rekla je Čulinović-Konstantinović i zaželjela svim antifašističkim borcima i antifašistima puno zdravlja i uspjeha.

Predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Republike Hrvatske dr. Tomislav Badovinac istaknuo je, uz čestitke i pozdrave, da su antifašisti ipak izašli iz »ilegale«. Nastavljamo aktivnosti i »borimo se da se održimo«, rekao je dr. Badovinac. Protivnici antifašista nisu ništa drugo naučili osim da se bore mržnjom i neprijateljstvom. A mi takvi nismo, zaključio je dr. Badovinac i zaželio svima što više zdravlje i sretnu Novu 2008. godinu.

Skup je pozdravio i akademik Petar Strčić podsjećajući da zadnjih petnaestak godina baš nije bilo povoljno za antifašiste u Hrvatskoj jer su čak i materijalno oštećeni. A antifašisti su se, dodao je on, u Drugom svjetskom ratu suprotstavili osvajačima kao što je to učinjeno i u Domovinskom ratu.

Moramo naše iskustvo prenijeti sljedećim naraštajima, a to je borba za slobodu. Prenesite s ponosom svojim unucima ono najlepše, svoje iskustvo i svoj primjer, poručio je antifašističkim borcima akademik Strčić.

Pozdravljajući antifašističke borce i antifašiste istaknuta povjesničarka i savjetnica Hrvatskog povijesnog muzeja Nataša Mataušić podsjetila je da je u Hrvatskom povijesnom muzeju u prosincu otvorena izložba o izbjegličkom partizanskom logoru u sinajskoj pustinji - El Shattu, koja će trajati do rujna 2008.

Na novogodišnjem skupu pozdrave i dobre želje je uputio je zapovjednik Zapovjedništva za združenu izobrazbu i obuku Oružanih snaga Republike Hrvatske »Petar Zrinski« general-bojnik Mirko Šundov.

U svojem radu i školskim programima njegujemo tradiciju hrvatskog antifašizma, na kojeg smo ponosni, naglasio je general Šundov. On je zahvalio Savezu antifašističkih boraca i antifašista na dosadašnjoj i pozvao na daljnju suradnju. Budimo još veći prijatelji i surađujmo i više nego do sada, rekao je general Šundov zaželjevši puno zdravlja i uspjeha u novoj 2008. godini.

S.T.

Novogodišnje druženje svojih članova priredile su i mnoge udruge. Na slici: susret članova riječkog društva »Josip Broz Tito«

SNAŽAN UDARAC BELOJ GARDI

♦Oslobođenjem Suhora zadat je snažan udarac Beloj gardi u Beloj krajini, a zajednička borbena djelovanja hrvatskih i slovenskih partizana doprinijela su učvršćenju bratstva i jedinstva u borbi protiv okupatora i kvislinga

Sekcija antifašističkih boraca 13. proleterske brigade „Rade Končar“ SABA RH i Skupnost borcev 5. SNOUB „Ivan Cankar“ Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije te Občina Metlika i Krajevna skupnost Suhor upriličili su proslavu 65. obljetnice velike pobjede hrvatskih i slovenskih partizana nad talijanskim okupatorom i domaćim izdajnicima.

Na narodnom zboru u Suhoru okupilo se preko 400 poklonika antifašizma, antifašistički borići i veliki broj mlađih iz Zagreba, Karlovca, Ozlja, Samobora, Metlike, Črnomelja, Kočevja, Novog Mesta, pripadnici Slovenske vojske, predstavnici tijela vlasti... Među prisutnima zamijetili smo Josipa Skupnjaka, potpredsjednika Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, mr. Ivana Fumića, predsjednika Komisije za međunarodnu suradnju, Mirka Mećavu i Vedrana Žuvelu, članove Predsjedništva i Petra Raića, tajnika SABA RH, Marka Blaževića i Milana Gajskog, čelnika Sekcije 13. proleterske brigade „Rade Končar“, Alojza Čvetkovića,

predsjednika UABA Samobora, Dragutina Mrkocija, člana Komisije za očuvanje tradicija NOB-a, Nikolu Vickovića, člana Savjeta SABA RH, slovenske partizanske rukovodioce Antona Župančića, Ladu Kocijana, Alojza Hrena i Alojza Dolničara. Sudionike su, među ostalim, pozdravili Renata Bruskola, županica Metlike, Rade Bulat, ratni komandant 13. proleterske brigade i dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Na spomen-obilježjima palim partizanskim boricima položeni su vijenci i cvijeće od strane brojnih delegacija, među kojima i Saveza antifašističkih boraca i

antifašista Republike Hrvatske te Zvezde združenj borcev za vrednote narodno-slobodilnega boja Slovenije.

Druge ratne godine, u ljetu 1942., nakon završene roške ofenzive, Bela garda uz pomoć talijanskog okupatora uspostavila je niz uporišta u Dolenjskom i Notranjskom. Radi osiguranja komunikacije između Bele krajine i Novog Mesta, belogardejska Legija smrti okružila je u studenom 1942. godine planinu Gorjanci sa 16 uporišta, među

kojima je bilo najjače u Suhoru (selu u Sloveniji, 5 km sz. od Metlike).

Tu su bili Štab 3. belogardijskog bataljona sa 3. četom i vod iz 23. puka talijanske divizije Isonzo (ukupno 139 belogardista i 35 Talijana), utvrđeni u školi i u župnom dvoru. Radi uništela neprijateljevog uporišta u

Suhoru, formiran je 24. studenog 1942. godine zajednički hrvatsko-slovenski Operativni štab, koji je odlučio da u toj akciji angažira snage 13. hrvatske udarne brigade „Josip Kraš“ (kasnije proleterska „Rade Končar“), slovenske udarne brigade „Ivan Cankar“ i Istočnodolenjskog (Vzhodnodolenjski) NOP odred. Napad

na Suhor, koji je počeo 26. studenoga u 19 sati, izveli su 3. bataljon i 2. četa 2. bataljona 13. brigade, dok su ostale jedinice te brigade zatvarale pravac prema Metliku i Radatovićima. Brigada „Ivan Cankar“, osiguravala je pravce od Novog Mesta, Semiča i Črnomelja, a Istočnodolenjski NOP odred izvršio je demonstrativni napad na Metliku. Ogorčene borbe trajale su cijelu noć 26/27. studenoga. Poslije nekoliko juriša bombaške grupe su, noću, uz pomoć minera, zapalile i uništile uporište u školi, a u zoru 27. studenoga i župni dvor.

Komandant Štaba odreda bio je Večeslav Holjevac (komandant II. operativne zone Hrvatske), politički komesar dr. Jože Brilej-Bolko (pomoćnik političkog komesara

Rade Bulat, narodni heroj i počasni građanin Metlike govori na narodnom zboru

snimio: Z. Herceg

65. obljetnica velike pobjede hrvatskih i slovenskih partizana

snimio: Z. Hrcog

Dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović, predsjednica SABA RH

Glavnog štaba Slovenije), zamjenik komandanta **Jaka Avšič** (zamjenik komandanta GŠ Slovenije), zamjenik komesar **Marko Belinić** (politički komesar II. operativne zone) i operativni oficir **Vojko Ivetić** iz 13. brigade.

Neprijateljska posada u Suhoru, na glavnoj cesti Metlika-Novo Mesto, u podnožju Gorjanaca, bila je, prema zajedničkoj procjeni četničkog rukovodstva Draže Mihailovića i bjelogardijskog rukovodstva, jedna od najznačajnijih na sektoru Gorjanci-Bela krajina. Tom jakom posadom su nastojali da s dominantnih položaja onemoguće povezivanje slovenskih i hrvatskih partizanskih jedinica.

- Oslobođenje Suhora bio je događaj koji je još više proširio i učvrstio vojnu i političku suradnju između Dolenjske i II. operativne zone – ističe **Rade Bulat**, ratni komandant 13. proleterske brigade i sudionik akcije. – Praksa stvaranja zajedničkih

štabova za izvršenje određenih operativnih zadataka bila je zastupljena i pri napadu na Suhor.

U dvodnevnim borbama u Suhoru i oko suhora neprijatelj je pretrpio velike gubitke. Samo u Suhoru Bela garda i Talijani imali su 57 mrtvih, 11 ranjenih i 81 zarobljenog vojnika. Zaplijenjeno je 119 pušaka, 6 puškomitriljeza, 7.000 puščanih metaka i 50 bombi. Nakon oslobođenja Suhora ubrzo je okupator napustio i Radatoviće. Zapadni dio Žumberka bio je oslobođen, prisjeća se narodni heroj **Rade Bulat**, te dodaje, kako je oslobođenjem Suhora i Radatovića zadan najteži udarac 3. bataljonu Bele garde zvanom Legija smrti. Bataljonom je zapovijedao kapetan II. klase bivše Jugoslavenske vojske i oficir Draže Mihailovića **Dobrivoje Vasiljević**. (U Suhoru su zarobljeni Dobrivoje Vasiljević i dvojica bjelogardijskih aktivista, sudac **Miha Jerman** i fratar **Klemen Norbert**). Oslobođenjem Suhora uspostavljeno je i borbeno drugarstvo, bratstvo i operativna suradnja između 13. proleterske brigade i Cankarjeve brigade, koje će se ponovno potvrditi u napadu na Krašić 14. prosinca 1944. godine u borbi s ustašama.

- Trećeg dana od oslobođenja talijanski okupator se povukao iz Radatovića – napominje **Rade Bulat**. – Teritorij Bele krajine i zapadnog dijela Žumberka najvećim dijelom postali su slobodni. Talijanski se okupator povukao u svoje uporište u Metliku i tamo utvrdio. Bela garda čiji je štab u Suhoru zarobljen ostala je obezglavljenja bez svojeg rukovodstva. Uspješna borba hrvatskih i slovenskih brigada tih dana imala je širokog

Dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, predsjednica SABA RH
GRANICA NAS NIJE RAZDVOJILA

Kombinirajući svoje izlaganje na hrvatskom i slovenskom jeziku, dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, na »65. obljetnici velike zmage hrvaških in slovenskih partizanov nad italijanskim okupatorjem in domaćimi izdajalcima« u Suhoru, između ostalog je rekla:

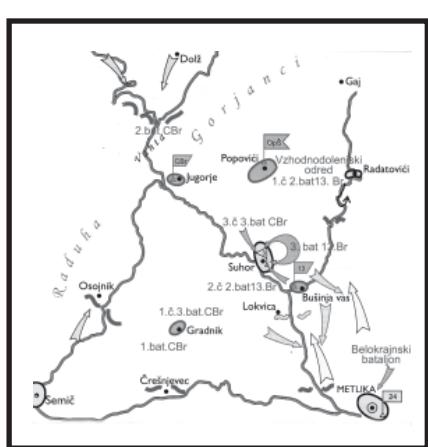
- Obilježavajući 65. obljetnicu oslobođenja Suhora i stvaranja slobodnog teritorija Žumberka, podsjećam da su na ovom, ali i na drugim područjima zajedno borili antifašistički borci Slovenije i Hrvatske, primjerice brigade »Tone Tomšić«, »Ivan Cankar« i »Rade Končar«, te brojni partizanski odredi.

Ovaj je granični teritorij kroz niz stoljeća bio poveznica naših dvaju naroda. I u NOR-u, zajednička borba je povezivala hrvatski i slovenski narod. Eto, i danas smo zajedno. Klanjamо se zajedno žrtvama koje su pale od ruke fašista i borcima koji su dali živote u zajedničkim bitkama za pobjedu nad fašističkim terorom. Sada smo u svojim samostalnim državama, ali granice nas nisu razdvojile. I nadalje ćemo njegovati prijateljstvo i čuvati našu slobodu. U ime mlađih ljudi kojih je sve više u našim redovima i u ime njihove sretnije budućnosti, nećemo dopustiti da se vratimo u krvavu prošlost.

I mi bomo ob srečanjih uresničevati tovariško sodelovanje, ker imamo vsi skupni cilj – krepitev antifašistične misli – mir, svobodo in enakost vših ljudej.

odjeka. Zajedničko vojnopolitičko djelovanje potvrđeno na Suhoru dalo je nove impulse daljem koordiniranom djelovanju naših brigada.

B. M

Očekujemo bolju suradnju s medijima

Predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dr. Vesna Čulinović-Konstantinović i predsjednik Saveza društava »Josip Broz Tito« Republike Hrvatske dr. Tomislav Badovinac priredili su tradicionalni novogodišnji prijem za novinare na kojem su bili i članovi Izvršnog odbora SABA.

Obraćajući se predstavnicima »sedme sile« dr. Vesna

Čulinović-Konstantinović je zahvalila na dosadašnjoj suradnji i praćenju aktivnosti Saveza antifašističkih boraca i antifašista. Najavila je da SABA u ovoj godini ima također opsežan plan djelovanja i da očekuje još bolju suradnju s medijima u afirmaciji antifašizma i njegovana tradicija naše Narodnooslobodilačke borbe.

Uskoro ćemo imati i sjednicu Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske na kojoj ćemo

precizno utvrditi aktivnosti u 2008. godini. Očekujemo da će veći interes mediji za nas pokazati već na tom skupu uoči kojeg ćemo organizirati i konferenciju za novinare, rekla je predsjednica SABA RH.

Ona je novinarima čestitala Novu godinu u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske i u ime Saveza društava »Josip Broz Tito« Republike Hrvatske.

Nakon toga je za novinare prireden

skromni domjenak, a uručeni su im i najnoviji brojevi »Glasa antifašista demokratske Hrvatske« te upravo objavljena izdanja Saveza natifašističkih boraca i antifašista RH – brošura »Poruke« u kojoj su govorovi predsjednika RH Stjepana Mesića o antifašizmu te knjiga »1947-2007. Šesdeset godina suvereniteta« posvećena jubilarnoj obljetnici potpisivanja Mirovnog ugovora s Italijom u Parizu 1947. godine

S.T.

Posjeta

ZAHVALA ZA RAZUMIJEVANJE I POTPORU

• Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić najavio da će Grad i dalje pomagati aktivnost antifašističkih udruga

Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić posjetio je Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske, čiji su čelnici predvođeni predsjednicom dr. sc. Vesnom Čulinović Konstantinović zahvalili gradonačelniku i

gradskoj upravi na razumijevanju i potpori koju od Grada Zagreba dobijaju u svom radu.

Osim sudjelovanja Grada u obnovi i brizi za spomeničku baštinu iz NOB-e, obilježavanju

značajnih godišnjica antifašističke borbe i druge pomoći, upravo zahvaljujući potpori Savezu je omogućeno izdavanje knjiga o Bleiburgu, Većeslava Holjevca, ustaškim logorima i drugim povijesnim temama, a u pripremi su i monografije o narodnim herojima Josipu Krašu i Milki Kufrin.

Gradonačelnik je domaćinima susreta i antifašističkim udrugama istakao velik doprinos Zagreba u narodnooslobodilačkoj i antifašističkoj borbi, kao i za aktivnosti udruga na njegovana tradicija i vrijednosti te borbe. Objećao je da će Grad i dalje pomagati njihove aktivnosti.

Ovom susretu nazočili su i gradonačelnikovi suradnici zamjenik Ivo Jelišić i voditelj Odjela za branitelje Miodrag Demo, te članovi Izvršnog odbora i Savjeta SABA RH, predsjednik Saveza društava »J. B. Tito« dr. sc. Tomislav Badovinac i potpredsjednik Saveza ratnih vojnih invalida iz II. svjetskog rata Ante Morić.

Susret u SABU RH sa zagrebačkim gradonačelnikom

snimio: Z. Herceg

•To je poruka komemorativnog skupa povodom 66. obljetnice pokolja nevinih žrtava kojima je odana počast polaganjem vijenaca pred spomen-kosturnicom

Povodom 66. obljetnice pokolja 1.500 nevinih žrtava koje su ustaše mučki ubile i masakrirale 21. prosinca 1941. godine - u selu Prkos Lasinjski održan je komemorativni skup pod pokroviteljstvom **Stjepana Mesića**, predsjednika Republike Hrvatske. Žrtvama je odana počast polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća pred spomen-kosturnicom.

Izaslanik predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, na komemorativnom skupu **Vladimir Jurak**, predsjednik ZUABA GZ i ZŽ, uz ostalo je istaknuo:

- Na ovom se mjestu strave, 21. prosinca 1941. godine dogodio zločin. Po naređenju ustaškog poglavnika Ante Pavelića ubijani su djeca, žene, starci, bolesni i nezaštićeni samo zato što su pripadali »pogrešnoj« naciji i vjeri. Prkos i ne samo Prkos, sravljen je sa zemljom, sve u ime tzv. Nezavisne Države Hrvatske i Hrvata. Koji su im to Hrvati stavili u zadaću? Stradanje Prkosa uklapa se u opću golgotu tadašnjeg kotara Vrginmost u kome je tokom NOR-a pobijeno, poginulo ili umrlo 10.384 osoba, partizana i civila. Samo selo Prkos dalo je 119 partizanskih boraca, od kojih su 23 poginula, a njihova imena također se nalaze na spomen-kosturnici.

NE PONOVILO SE

Vladimir Jurak, izaslanik Predsjednika Republike govori na skupu

Uz mještane, povratnike i njihovu rodinu, komemoraciji su prisustvovali istaknuti predstavnici NOB-a s tog područja, braniteljskih udruga, Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Karlovačke županije, ZUABA GZ i ZŽ, čelnici općina Krnjak i Vojnić te **Branko Jovičić**, načelnik općine Gvozd, **Jelka Glumičić**, predsjednica Karlovačke udruge za ljudska prava i **Danica Mičić**, predsjednica Mjesnog odbora Prkos Lasinjski.

Novi rat (devedesetih) uzeo je danak u svim selima i okolini - selo Lasinja krajinske

su formacije temeljito opljačkale 1991. godine, a slično je prošao i Banski Kovačevac u kome je poubijano šestero staraca. Nakon »Oluje« situacija se promjenila, pa je tako Prkos Lasinjski opustošen, a više kuća zapaljeno. Danas u selu živi tridesetak stanovnika, dok ih je sedamdesetak još u izbjeglištvu.

Po povratku s komemorativnog skupa, sudionici su obišli groblje u selu Kupinec gdje su pokopani posmrtni ostaci Titovih roditelja - majke Marije i oca Franje, sestre Matilde i nećaka Josipa. Na grob je položen vijenac i zapaljene svjeće. **B. M.**

Korčula

SVEČANI SKUP KOD SPOMENIKA POBJEDE

•Osuđeno vandalsko oskrvnuće partizanskog spomenika

Upoznajući obilježavanja 65. godišnjice partizanske pobjede nad fašističkim okupatorom i 63. obljetnice oslobođenja Dalmacije od okupatora ispred Spomenika pobjede u predjelu Gradina održan je svečani skup, čiji je organizator bila Koordinacija udruge ABA otoka Korčule, a pokrovitelj Zajednica Dubrovačko-neretvanske županije.

Predstavnici udruge iz Ploča, Blata, Korčule, Vela Luke, Smokvica, Dubrovnika, Dubrovačko-neretvanske županije i rodbina poginulog komandanta Korčulanskog bataljuna **Petra Marinovića Barila** položili su vijence ispred velikog spomen-stupa, nakon čega su o povijesnom značenju 65. godišnjice partizanske pobjede nad fašističkim i talijanskim okupatorom i 63. obljetnice oslobođenja Dalmacije od okupatora govorili predsjednik

Udruge antifašističkih boraca i antifašista Dubrovnika **Marinko Vlašić**, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Općine Smokvica **Mirko Pecotić**, predsjednik zajednice udruge SABA-a Dubrovačko-neretvanske županije **Branko Grošeta** i član predsjedništva Zajednice i predsjednik društva »Tito« Dubrovnik **prof. dr. Ante Gavrančić**.

Upućen je poziv hrvatskoj vladu da na temelju povijesnih činjenica pridonese promicanju istine o antifašističkoj borbi, da promiče toleranciju, zajedništvo, mir i prijateljstvo, a sve u interesu boljatka svih hrvatskih građana.

Inače, svečanom skupu prethodio je vandalski čin i oskrvnuće spomen-obilježja na Gradini, kada su nepoznati počinitelji pod okriljem noći ispisali spomen-stup parolama

Ustaškim znakom i parolama nagrđen je Spomenik pobjedi na Gradini

i ustaškim znakom, te nacrtali lik Ante Pavelića, što su svi sudionici svečanog skupa najoštrijie osudili

S.D.

Nikad više takva ljudska stradanja

Židovska općina Zagreb i Židovska vjerska zajednica Bet Israel obilježili su 27. siječnja u Zagrebu Međunarodni dan sjećanja na Holokaust, s osnovnom porukom da se takvo zlo više nikada, nikome, nigdje ne dogodi.

Među brojnim uzvanicima obilježavanju Međunarodnog dana Holokausta nazočili su potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti **Jadranka Kosor**, izaslanica predsjednika Hrvatskoga sabora saborska zastupnica **Marija Pejčinović-Burić**, zagrebački gradonačelnik **Milan Bandić**, pomoćni biskup zagrebački mons. **Vlado Košić** i dr.

Prije 63 godine saveznički vojnici su 27. siječnja oslobodili najstrašniji koncentracijski logor u nacističkoj Njemačkoj - Auschwitz, a Ujedinjeni narodi su taj dan izabrali kao Međunarodni dan sjećanja na Holokaust.

Holokaust (Šoa) označava 12 godina nacističkoga progona Židova u kojem je smrtno stradalo između 5,5 i 6 milijuna pripadnika toga naroda, istaknuto je na obilježavanju u zagrebačkoj Sinagogi u organizaciji Židovske vjerske zajednice Bet Israel u suradnji s Hrvatsko-izraelskim društvom.

Predsjednik Bet Israela **Ivo Goldstein** naglasio je kako je zadaća svih da se sjete toga stradanja kako se ono više nikada ne bi ponovilo.

O stradanju Židova u Hrvatskoj u vrijeme NDH govorio je publicist **Slavko Goldstein** istaknuvši kako je, uz mnogobrojne žrtve, bilo i onih koji su se spasili, među njima i on. »Obilježavanje dana Holokausta prilika je i da se iskaže zahvalnost onima koji su spasili Židove«, rekao je.

U Židovskoj općini u Zagrebu otvorena je izložba španjolske slikarice **Sofije Gandleras Primo Levi**, sjećanja, te je održana

Komemoracija u vjerskoj zajednici Bet Israel

Izjava predsjednika RH Stjepana Mesić: Ustaški zločinci nanijeli su tešku ljagu Hrvatskoj

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić uputio je izjavu za javnost u povodu Međunarodnog dana holokausta.

»Svijet koji je iskusio užase Drugoga svjetskoga rata i koji ih ne zaboravlja, prisjetit će se 27. siječnja, kao i svake godine, nepojmljivog zločina holokausta, počinjenoga nad pripadnicima Židovskog naroda u ime teorije o supremaciji jedne rase nad drugom, i postojanja onih koji su zavrijedili da žive i onih koji to nisu.

Židovi su bili nedvojbeno najveće žrtve holokausta, ali tzv. konačno rješenje, a to je bila formula pod kojom su naci-fašisti skrivali plan o fizičkom istrebljenju milijuna ljudi, primjenjivalo se i u odnosu na sve druge koji su smatrani manje vrijednima i nisu se uklapali u koncept svijeta ljudi 'čiste krvi'.

I mi u Hrvatskoj sjećamo se holokausta, ne samo zato što se taj monstruozni zločin nikada ne smije zaboraviti u funkciji sprečavanja njegovoga pona-

vljanja, nego i zato što se on događao i ovdje, na tlu Hrvatske, i što su u njemu sudjelovali i Hrvati.

Ustaški režim spremno je ponavljao sve što se prije njegovoga uspostavljanja već događalo u nacističkoj Njemačkoj i u okupiranom dijelu Europe.

Ustaški zločinci nanijeli su, sudjelujući u holokaustu, tešku ljagu hrvatskome imenu, ljagu koju su pomogli sprati samo hrvatski antifašisti. Ni jedno, ni drugo ne smije se zaboraviti.

Neka Dan sjećanja na holokaust bude još jedna prilika za upozorenje kako je bezrezervno suočavanje s prošlošću, i to sa svim činjenicama iz prošlosti, kako dalje, tako i one bliže, jedan od nezaobilaznih uvjeta za puno europeiziranje Hrvatske.

Isto tako, neka to bude prilika da se još jednom, krajnje odlučno, odbace sve ideje i ideologije što počivaju na pretpostavci nejednakosti ljudi, netolerancije i segregacije na bilo kojoj osnovi, te da se afirmira politika dosljednog poštivanja i ostvarivanja ljudskih prava«.

promocija hrvatskoga prijevoda antologije Prima Levija Traganje za korijenima.

O izložbi su govorili veleposlanik Kraljevine Španjolske **Manuel Salazar Palma** i autorica.

Primo Levi, talijanski Židov, kemičar i pisac, preživio je holokaust. Pisao je pri-povjetke, pjesme, romane i memoare. Go-

dine 1944. deportiran je u Auschwitz o čemu govori u romanu »Zar je to čovjek«.

Predsjednik Židovske općine Zagreb **Ognjen Kraus** također je naglasio da se ovaj dan obilježava kako se nikad više nigdje ne bi dogodila takva ljudska stradanja, u kojima se nekog ubija samo zato što je drugevjere, jer je Židov.

Jedan od preživjelih logoraša u tri logora (Auschwitz, Buchenwald i Bergen-Belsen), koji nije želio otkriti svoje ime, već samo logoraški broj A3227, prepričavajući novinarima strahote koje je prošao rekao je kako su logoraši bili tretirani kao stoka, te da ni danas ne vjeruje što je sve proživio i izdržao.

»Ovaj dan je za mene strašno sjećanje i svaki put me stresi«, rekao je.

Potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor rekla je kako je razdoblje Holokausta na sramotu cijelog čovječanstva.

»Na današnji dan želimo reći da se nitko od nas u cijelome svijetu i u Hrvatskoj neće umoriti u promicanju i zaštiti ljudskih prava«, rekla je Kosor.

Hrvatski ustav jamči jednak prava svakom čovjeku, bez obzira na vjeru i sve druge razlike, naglasila je Kosor dodavši da će Vlada nastaviti štititi pravo svakog čovjeka na normalan život.

S.T.

Stručni skup za nastavnike

Učitelji uče o holokaustu

U povodu 27. siječnja Dana sjećanja na holokaust i sprječavanje zločina protiv čovječnosti, u Zagrebu je održan trodnevni stručni skup za nastavnike i učitelje povijesti o učenju i poučavanju o holokaustu u Hrvatskoj.

- Svrha je seminara da nastavnici, ali i učenici budu obrazovani tako da shvate tragična zbivanja tijekom Drugog svjetskog rata, kada je stradao židovski narod samo zato što je bio druge vjere i nacije - rekao je državni tajnik u Ministarstvu obrazovanja **Radovan Fuchs**.

O činjenicama i procesima u NDH govorio je prof. dr. Ivo Goldstein istaknuvši kako to nije bila ni neovisna, ni država ni Hrvatska. Iako je skupina hrvatskih ekstremista proglašenjem NDH smatrala da je ostvaren cilj, brzo je došlo do razočaranja, jer je NDH bila pod talijansko-njemačkim protektoratom, uslijedio je gospodarski slom te teror koji je ljude udaljio od ustaškog režima, kazao je Goldstein.

Karlovac

Svaki dan moramo upozoravati na borbu protiv zločina

Svaki se dan suočavamo s mržnjom, licemjerjem, nasiljem u školi i obitelji te s netolerancijom. To nam je izazov da upozorimo da se više ljudi uključi u otpor protiv zločina kako se holokaust i fašizam više nikad ne bi ponovili. Svjedoci smo da se ratovi i dalje vode, a na žalost više je onih koji samo šute i gledaju, istaknula je **Jelka Glumičić**, predsjednica Odbora za ljudska prava Karlovac, na konferenciji za novinare koja je organizirana 23. siječnja u suradnji sa Savezom udrug antifašističkih boraca i antifašista grada i županije u povodu Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta.

Martin Jendrašić iz Saveza antifašista upozorio je na sramotan odnos Grada Karlovca prema antifašističkim spomenicima, koji su devastirani i ne obnavljaju se već godinama.

Ž.S.

Godišnjica

Sjećanje na legendarnu Sedmu banjisku

U organizaciji udruga antifašističkih boraca i antifašista Gline i Petrinja i Sekcije VII. banjske udarne divizije iz Zagreba, u Glini je 24. studenog obilježena 65. godišnjica osnivanja legendarne VII. banjske udarne divizije Narodnooslobodilačke vojske. Povodom toga na skupu u glinskom Hrvatskom domu (nekadašnji Spomen-dom žrtvama ustaškog zločina u Glini i okolici 1941. godine), govorio je jedan od rukovodilaca u toj diviziji **Adam Dupalo**. Proslavljen je prisustvovao oko 150 boraca NOR-a i ostalih antifašista, među kojima su bili i narodni heroj i jedan od organizatora ustanka naroda Banije **Milutin Baltić**, predsjednik Skupštine Sisačko-moslavačke županije **Zvonko Belošević** te članovi

Predsjedništva SABA Republike Hrvatske **Gabrijel Malović** i **Mirko Mećava**.

Dupalo je podsjetio na nastanak, trnovit i krvav ratni put, pobjige i žrtve te nemjerljiv doprinos Sedme banjske divizije u Narodnooslobodilačkoj borbi, kao i na neke svoje dirljive uspomene iz tog, ne tako dalekog vremena.

Nakon završetka programa, delegacije Sekcije Sedme banjske divizije i udruga ABA Gline i Petrinje položile su vijence kod monumentalnog spomenika Sedmoj diviziji u selu Klasnić. Poslije sata povijesti sudionici toga skupa nastavili su se družiti u hotelu »Kasino«, uz skromnu zakusku i narodno veselje.

Mirko Mećava

Čedo i ponos naroda Banije

Sedma banjska udarna divizija osnovana je Naredbom Vrhovnog štaba NOV i POJ 22. studenog 1942. godine. Od osnivanja do kraja rata kroz diviziju je prošlo oko 15.000 boraca i rukovodilaca. Najvećim dijelom su to bili Banjci, ali i borci i rukovodioči iz drugih krajeva Hrvatske i Jugoslavije.

Na predugom ratnom putu od oko 20.000 prijedenih kilometara poginulo je 6.808 boraca od čega najviše u IV. i V. neprijateljskoj ofenzivi. Devetnaest boraca i rukovodilaca te divizije proglašeno je narodnim herojima.

Divizija se posebno istaknula i u jednoj od najvećih i najhumanijih bitaka u povijesti ratovanja, u bitci za ranjenike na Neretvi 1943. godine. O tome je drug Tito 24 godine kasnije, u

oslobođenoj zemlji, u Dvoru na Uni 1967. godine rekao:

»Ja pamtim vrlo dobro Sedmu banjisku diviziju i znam kakve je ona žrtve izdržala. Ja ih nikada neću zaboraviti, kao ni nitko od nas, koji smo vodili borbe kao što je, npr. osvajanje Prozora, obrana ranjenika itd. i vidjeli koliko su hrabro samopožrtvovno Banjci jurišali i odbijali napade njemačkih osvajača, koji su htjeli da se dokopaju ranjenika. Žrtve su bile velike.«

Sedma banjska divizija je bila i ostaje ratno čedo i ponos naroda Banije, simbol njegovog junaštva, prkosa i izdržljivosti, njegovih žrtava i ratnih kalvarija u Pavelićevoj tzv. NDH, sukusa i kruna masovnog sudjelovanja i velikog doprinsa naroda Banije u antifašističkoj Narodnooslobodilačkoj borbi.

Sjećanje na legendarnu Sedmu banjisku

DALMACIJU SU OSLOBODILI DALMATINCI

•Zajednički obilježena 63. obljetnica oslobođenja tog dijela Hrvatske

UZadru je svečano obilježena 63. obljetnica oslobođenja Dalmacije. Ove je godine obljetnicu organizirala Zajednica udruga boraca i antifašista Zadarske županije uz prisustvo boraca, antifašista i drugih građana iz cijele Dalmacije. Zapažen je i znatan broj mlađih osoba. Već je postala praksa da se svake godine ova obljetnica održava u drugom gradu na području Dalmacije, što je u redovima boraca i građana pozitivno ocijenjeno.

Skup je izabrao zajedničku delegaciju koja je položila cvijeće na grob palih boraca NOR-a, svečanost je otvorio **Branko Lovrin**, predsjednik Zajednice udruga boraca i antifašista Zadra. Glavno izlaganje podnio je **Nikola Budija** koji je između ostalog rekao:

»Na današnji dan prije 63. godine oslobođena je Dalmacija od fašističkog okupatora i njegovih slug ustaša i četnika. Tada su Titovi partizani vratili Dalmaciju domovini Hrvatskoj koju je Pavelić predao fašističkoj Italiji. To je bila gigantska pobje-

da naroda Dalmacije, trijumf dalmatinskog čovjeka svrstanog u VIII. dalmatinski korpus, najjačoj i najbrojnijoj vojnoj jedinici ikad stvorenoj na ovom tlu pod vodstvom maršala Tita.

Na samom početku ofenzive za oslobođenje Dalmacije Tito je na obali Viške rive 12.9.1944. godine pred postrojenjem Prvom dalmatinskom proleterskom, brigadom kazao povijesne riječi: "Tude nećemo, svoje ne damo". One čine suštinu savezničke Atlantske povelje, kasnije povelje UN, a danas su osnova demokratskog svijeta, pa i obrane RH u Domovinskom ratu.

Odnos vojnih snaga, u brojnom pogledu, na tlu Dalmacije bio je u korist neprijatelja. Početkom rujna 1944. godine u Dalmaciji su se nalazile glavnine 5. i 15. njemačkog korpusa, oko 35.000 vojnika, njemačke mornarice oko 10.000 mornara, ustaško-domobranske snage oko 12.000 i četničke snage oko 5.000 vojnika. Ukupno oko 62.000 vojnika. Naše snage, VIII. dalmatinski korpus sa 9, 19, 20 i 26. divizijom, artiljerijskom grupom, Prvom tenkovskom brigadom i mornaricom NOV (ukupno 13 brigada i pet partizanskih odreda), imale su svega 34.548 boraca i starješina.

U VIII. korpusu bilo je 75 posto Hrvata, 10 posto Srba, a ostalih 15 posto bili su pripadnici drugih nacionalnosti: Bošnjaci, Slovenci, Talijani, Židovi, Poljaci, Makedonci, Crnogorci i drugi. Korpus je činio jezgro 4. armije NOV, koja je pobjedosno došla do Trsta i Soče.

Dalmatinci i Dalmatinke sudjelovali su i

»Masovnim sudjelovanjem u NOP-u od samog početka 1941. godine i u mnogim presudnim bitkama kao što su bile one na Neretvi i Sutjesci, Dalmacija je dala ogroman i nezaobilazan doprinos zajedničkoj borbi protiv nacifašističkog okupatora i njegovih slug. Zato smo mi sudionici NOR-a s razlogom ponošni što smo se u tim sudbonosnim i tškim vremenima opredijelili za pravednu stvar, žrtvujući vlastite živote za pobjedu u borbi protiv najvećeg zla 20. stoljeća - fašizma«, rekao je član predsjedništva SABA RH Vinko Šunjar.

Antifašistički borci na obilježavanju obljetnice oslobođenja Dalmacije

u brojnim drugim partizanskim jedinicama i izvan Dalmacije, jer je Dalmacija dala NOR-u oko 110.000 boraca, čime može biti ponosna na svoj ukupni doprinos antifašističkoj borbi Hrvatske, zbog čega je Hrvatska i svrstana na pobjedničkoj strani u II. svjetskom ratu.

Oslobođenje Dalmacije stvaralo je i bitne pretpostavke za oslobođenje cijele Hrvatske i učvršćenje njene zakonodavne vlasti. Tako je, na primjer, ZAVNOH već počekom 1945. godine došao u slobodni Šibenik, a već 14. travnja iste godine i u oslobođeni Split, u kojem je osnovana i Prva vlast Federalne Hrvatske.«

Nakon domaćina iz Zadra, skupu su se prigodnim riječima obratili i čelnici zajednica udruga boraca i antifašista **Branko Grošeta** iz Dubrovnika, **Milivoj Lalini** iz Splita, te **Slavko Matić** iz Šibenika. Iako pozvani, skupu se nisu odazvali predstavnici gradske i županijske vlasti.

Skupu je prisustvovala i delegacija SABA RH, u kojoj su bili **Vinko Šunjara** i **Vedran Žuvela**. Šunjara je posebno istakao značaj boraca Dalmacije, kako za svoje oslobođenje, tako i oslobođenje cijele zemlje. Založio se da borcima NOR-a treba vratiti oduzeta im prava i izjednačiti ih s pravima boraca Domovinskog rata.

Stipe Tadić

INICIJATIVA ANTIFAŠISTA

Predstavnici Saveza gradske i županijske udruge antifašističkih boraca te karlovačkog Odbora za ljudska prava i Centra za suočavanje s prošlošću položili su vijenac na središnji spomenik žrtvama fašizma u Karlovcu i u povodu Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma i upozorili na loš odnos i stanje spomenika žrtvama fašizma u

Hrvatskoj. Čak tri tisuće spomenika je oštećeno, a samo 10 posto obnovljeno, među kojima mali broj u ovoj županiji, podsjetili su na komemoraciju u kojoj je sudjelovala i predsjednica SABA RH dr. sc. **Vesna Čulinović Konstantinović**. Zato su podržali inicijativu i zahtjeve antifašista za obnovu i primjerenu brigu za taj dio naše spomeničke baštine.

V.L.

Polaganje vijenaca na središnji spomenik

PARTIZANSKI MARŠ NA HUMKU

♦U spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete antifašistički borci i poveća skupina mladih poklonika antifašizma pohodili Moslavačku goru

Već je postalo tradicija: svake godine 27. siječnja antifašistički borci i poklonici antifašizma, među kojima i veliki broj mladih, članovi partizanskih i lovačkih udruga s područja Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske županije te predstavnici tijela vlasti i političkih stranaka organiziraju marš - stazama partizanskim na Humku (obronci Moslavačke gore) u spomen na prvi ratni uspjeh Moslavačke čete (27. siječnja 1942. godine) u borbi s ustaško-domobranskim snagama.

Borci Moslavačke čete, šireći ustank u Moslavini razbili su tada višestruko jače snage neprijatelja. U surovim uvjetima hladnog vremena i snijegova, odlučnošću i hrabrošću partizana, izvojevana je pobeda koja je doprinijela i brzom jačanju NOP-a u Moslavini. Položeni su vijenci i cvijeće kod spomen-obilježja palim borcima. Ispred obnovljenog partizanskog spomenika o akciji na Humci prije 66 godina govorili su Nenad Turčinović, predsjednik UABA Kutine, Vladimir Jurak, član Predsjedništva SABA RH i Miroslav Tadić, čelnik Socijalističke partije Hrvatske.

- Moslavačke čete, koja je postala krajem 1941. godine spajanjem triju partizanskih grupa osnovana je 13. siječnja 1942. godine, dobila je ime po strijeljanom sekretaru OK Bjelovar. Zvala se Treća

četa Slavonskog NOP bataljona »Kasim Čehajić« - podsjetio je Nenad Turčinović. *U borbi na Humci i još nekim drugim akcijama zaplijenjeno je dovoljno oružja, tako da je četa bila dobro naoružana. I sastav boraca po nacionalnoj i socijalnoj osnovi razlikovao se od drugih partizanskih jedinica. U četu je bilo 28 Hrvata, 15 Srba i po jedan Nijemac, Bugarin, Slovenac, Musliman i Talijan.*

Komandir čete bio je Pavle Vukomanović-Stipe, španjolski dobrovoljac, komesar Mato Svetlečić-Svjetli, njegov zamjenik Tomo Buden-Hitri, sekretar partijske organizacije Ivan Milić-Brada, rukovodilac skojevske organizacije Nilola Šušnjar-Gen... U četu su iz drugih partizanskih grupa pristigli i Đuro Prilika-Brko, kasnije ratni komandant bataljona i brigade, Petar Biškup-Veno, koji je poginuo u ožujku 1945. godine, kao komandant 32. divizije. Po cijoj zimi, 27. siječnja 1942. godine, moslavački partizani su u rajonu tt. 371 sačekali jakne neprijateljske snage i u neravnopravnoj borbi odbili ustaše i domobrane na Humci. U toj akciji poginuo je skojevac Vinko Golubović-Golub a teško ranjen borac Stevo Milaković-Aco. Neprijatelj je imao 13 mrtvih i desetak ranjenih. Četa se tokom noći izvukla

nadomak Garešnice i kasnije produžila marš u rajonu Daruvara.

Nakon okrepe i kraćeg druženja svih sudionika komemorativnog skupa na obroncima Moslavačke gore, svečanost je nastavljena u Vatrogasnem domu u Krajiškoj Kutinici. Prisutnima su se obratili dr. Janko Herak, dopredsjednik Gradskog vijeća Kutine, Vedran Žuvela, član Predsjedništva SABA RH i Ivan Milat, čelnik UABA Kutine. Među sudionicima komemorativne svečanosti zamijetili smo i Gabrijela Malovića i Milana Ivančevića, članove Predsjedništva, Petra Raića, tajnika SABA RH, Sabinu Zagorc i Nataliju Cibalić, iz Sekcije 32. i 32. divizije, Dragiću Lovreković, tajnicu ZUABA ZŽ i GZ, Đuru Kalanju, Marka Rajkovića, Dmitra Miljevića i Mile Vučetića iz UABA Petrinja, Branka Mora (UABA Daruvar), Gordana Lacković (UABA Popovača), Antuna Maruskog (UABA Novska), Đuru Tumbasa, najstarijeg člana UABA Garešnice...

Poslije službenog dijela obilježavanja ove male ali po značenju velike bitke moslavačkih partizana, antifašistički borci i njihovi uzvanici družili su se u ugodnoj atmosferi uz po koju partizansku pjesmu. U sklopu svečanosti u Kutini upriličena je izložba o 10. korpusu i predstavljena monografija »Bleiburg«.

B. M.

Poreč

SIMBOL SLOBODARSKOG ANTIFAŠIZMA

♦Komemoracija u povodu 63. godišnjice pogibije istarskog tribuna i narodnog heroja Joakima Rakovca

Usvetom Lovreču kod Poreča sredinom siječnja održana je komemoracija u povodu 63. godišnjice pogibije istarskog narodnog tribuna i heroja Joakima Rakovca. Položeni su i vijenci na trgu koji nosi njegovo ime te kod spomenika na Križnjaku i Korenićima.

Na skupu kojem su prisustvovali brojni antifašisti i njihovi gosti s područja Pazina, Rovinja, Pule i Poreštine, o životnom putu Joakima Pakovca govorio je predsjednik porečke udruge antifašističkih boraca i antifašista Božo Štufanić. Rekao je da je Rakovac odigrao značajnu ulogu u jačanju antifašističkog pokreta u Istri. Padom Italije sudjelovao je u razoružanju garnizona u Cerovljima i Borutu te sudjelovao u oslobođanju Pazina i Poreča.

Rakovac je bio jedan od organizatora i

potpisnika pazinskih odluka iz rujna 1943. godine o pripojenju Istre matici zemlji, a poginuo je u njemačkom napadu na selo Koreniće, podsjećeno je na komemoraciji i minutom šutnje odana počast poginulima u NOB-i i Domovinskom ratu.

Predsjednik Skupštine Istarske županije Anton Peruško ustvrdio je da je Joakim Rakovac zacijelo ličnost koja je obilježila prošlo stoljeće na prostorima Istre i šire: bio je ljudska i moralna veritikala, narodni tribun i simbol slobodarskog antifašizma.

Tajnik SAB-a Istarske županije Tomislav Ravnić izrazio je ogorčenje antifašista što je, kako je rekao, Deklaracija o antifašizmu već tri godine samo »mrtvo slovo na papiru«.

»Ne uvažava se obol koji smo dali sjeđenju s maticom zemljom, zbog čega nećemo dozvoliti da se tako ponašaju prema

Počast ličnosti koja je obilježila prošlo stoljeće na prostoru Istre

nama«, poručio je Ravnić najavivši i pokretanje ustanove tužbe protiv izvršne vlasti.

Na komemorativnom skupu u Lovreču nastupili su pjesnik Ivica Pilat, te Silvija Matović i Ana Mendiković, učenice lovrečke osnovne škole koja nosi ime narodnog heroja Joakima Rakovca.

J.Ž.

•Veliki komemorativni skup u povodu bombardiranja naselja prije 65 godina kada je poginulo 60 mještana i desetak partizanskih boraca

UDonjem Žirovcu u zimu 1942/1943. godine nalazili su se Komanda vojnog područja Banije, Okružni komitet za Baniju, Okružni komitet SKOJ-a, Okružni odbor AFŽ-a, novoosnovani Okružni odbor USAOJ-a, te neke druge ustanove i partizanske radionice. Također, tu su pristizali povlačeći se ispred neprijatelja dijelovi kotarskih komandi mesta i odbora društveno-političkih organizacija. Bili su tu i dijelovi zbjega naroda Banije koji se povlačio u pravcu Bosne i rijeke Une, kao i pozadinski dijelovi 8. banjanske brigade i 7. divizije.

Prikupljajući podatke o partizanskim snagama na Baniji u toku pripreme za ofenzivu, neprijatelj je zaključio da se u Donjem Žirovcu nalazi »ranije sjedište Titovog Glavnog štaba«, a uporna obrana slobodnog teritorija to mu je i potvrdila. Očekujući najavljenu ofenzivu na Baniju, u Donjem ēirovcu su sagrađena podzemna skloništa u rajonu crkve i seoske škole. Građili su ih, između ostalih i željezničari zarobljeni u akciji 20/21. prosinca kod Blinjskog Kuta, koji su prije početka ofenzive pušteni. Od njih je, vjerojatno, neprijatelj saznao što su i gdje radili, pa ih je to još više uvjerilo da se u Donjem ēirovcu nalazi sjedište Titovog štaba.

Bombardiranje sela

Popodne 22. siječnja 1943. godine nad Donjim Žirovcom nadvila se neprijateljska eskadrila od 11 aviona i okomula na selo, najprije u rajon seoske crkve i škole. Poslije bombardiranja avioni su duže vrijeme mitraljirali selo. Uslijed eksplozije poginulo je 60 mještana, među kojima je 34 zatrpano u skloništima, a 14 u zgradama seoske škole. Poginulo je i nekoliko boraca 8. brigade i jedinica pri štabu 7. divizije. Između ostalih,

SJEĆANJE NA NEVINE ŽRTVE

poginuli su **Joco Milobratović**, sekretar Okružnog komiteta KPH za Baniju, **Adam Vladić**, zamjenik komandanta Komande vojnog područja Banije, **Dmitar Mitić Uča**, poznati rukovodilac omladinskih vojno-političkih tečajeva na Baniji, te mnogi drugi. Bilo je i više ranjenih.

Tim povodom na platou ispred spomenika palim žrtvama održan je u Donjem Žirovcu veliki komemorativni skup. Položeni su vijenci i cvijeće te odata počast nevinim stradalnicima. Prisutnima (njih preko tristotine) poklonicima antifašizma govorili su **Rajko Mladenović**, dožupan Sisačko-moslavačke županije, **Milan Oblaković**, načelnik Općine Dvor, **Juraj Lisak**, zamjenik županice Sisačko-moslavačke županije i **Adam Dupalo**, ratni politički komesar 1. bataljona 8. banjanske brigade. Na komemorativnom skupu, osim ostalih, bili su i **Mirkо Mećava**, član Predsjedništva SABA RH, **Ilija Labus**, član Predsjedništva

prvoborac s Banije i **Ljuban Miljković**, čelnik Sekcije 8. kordunaške divizije SABA RH. U kulturno-umjetničkom dijelu programa, **Dragica Lovreković**, tajnica ZUZZ i GZ recitirala je stihove **Đorđa Đurića** »*Rastanak s Banijom*« a glazbeni sastav »Mladi Banjaci« izvodio je partizanske i narodne pjesme ovog kraja.

Odlazak s Banije

Dodajmo: nakon bombardiranja Donjeg Žirovca, ujutro 23. siječnja 1943. godine neprijatelj je krenuo iz rajona Gage-Trgovi u dvije kolone: jednom u pravcu Gage-Donja Stupnica-Rujevac i drugom duž glavne ceste u pravcu Trgovi-Bešlinac. Kod Rujevca 1. bataljon je napao neprijateljsku kolonu iz zasjede, razbio je i ona se povukla u Donju Stupnicu i Trgove. Istovremeno, 2. bataljon napao je neprijateljsku kolonu kod Bešlinca iz zasjede i razbio je. Međutim, uslijed novog jačeg pritiska neprijatelja iz pravca Petrinje i Gline, 8. brigada se morala povući s Banije i po naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ otići u sastav glavnih snaga 7. divizije u obranu pravca Slunj-Rakovica-Bihać.

Za Osmu, kao i za ostale brigade Banije, nije to bio prvi odlazak s Banije. Osma brigada je svoju operativnost i pokretljivost pokazala i u poznatoj Bihaćkoj

operaciji i u uspješnoj ofenzivi partizanskih snaga od Bihaća do Slunja. U vrijeme borbi protiv nove neprijateljske ofenzive na Baniju, poglavito u vrijeme djelovanja na pravcu Dvor-Rujevac-ēirovac, brojno stanje 8. brigade popelo se na više od 1300 boraca. S tim brojem ljudstva brigada je napustila Baniju 24/25. siječnja 1943. godine. Ona je od formiranja do odlaska s Banije imala 180 poginulih, 250 ranjenih i 15 nestalih boraca. Po naređenju VŠ NOV i POJ Baniju je također napustila i 7. brigada. Banijske brigade bile su upućene pred glavninu njemačke 7. SS divizije »Prinz Eugen« kod Drežnika i Ličkog Petrovog Sela, odnosno za zatvaranje pravca Drežnik Grad-Sadilovac i Izačić Grad-Bihać.

B. M.

Vijenci podno spomenika stradalnicima

Saveza društva »Josip Broz Tito« Hrvatske, **Nikola Visković**, član Savjeta SABA RH, **Joso Fakčević** i **Đuro Kalanja**, predsjednik i potpredsjednik UABA Petrinje, predstavnici sekcija 1., 6. i 10. korpusa NOV Hrvatske, političkih stranaka (SDP i SRP), tijela vlasti iz Sisačko-moslavačke županije, mještani okolnih naselja i poveća skupina mladih.

Drugi dio svečanosti upriličen je u Osnovnoj školi u Rujevcu svojevrsnim satom povijesti. Tamo su govorili **Milutin Baltić**, narodni heroj i jedan od organizatora ustanka na Baniji, **Vladimir Jurak**, član Predsjedništva SABA RH, **Branislav Pavlović**, predsjednik UABA »Miloš Čavić« iz Dvora, **Gabrijel Malović**, član Predsjedništva SABA RH, **Adam Dupalo**,

NIKAD ZABORAVITI ISTINU O FAŠIZMU

•U povodu Međunarodnog dana borbe protiv fašizma u Puli održana tribina »Crkva - politika - država«

Na Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma - 9. studenog, u Puli je održana tribina na temu »Crkva - politika - država«, na kojoj je upozorenje da je fašizam svjetska pojava koja nije nikada u potpunosti poražena. Zato su sudionici dobro posjećene tribine poručili da pravu istinu o fašizmu ne smijeno nikad dovesti u pitanje, jer će

nam se u tom slučaju ponoviti, pogotovo što i danas postoje ljudi koji ne shvaćaju prave opasnosti od fašizma.

Uz sudjelovanje desetaka istaknutih intelektualaca i javnih djelatnika tribinu je organizirala Udruga Homo kao članica Koalicije za promicanje i zaštitu ljudskih prava u Republici Hrvatskoj, koja već četvrtu godinu zaredom provodi program: »Promicanje europskih vrijednosti« uz podršku Zaklade za razvoj civilnog društva, Grada Pule i Istarske županije.

Drago Pilsel, fra Marko Oršolić, Rada Borić, Zoran Pusić, efendija Esad Jukan i Sonja Lokar pozvali su, uz ostalo, državu i crkvu da mlade više

S tribine »Crkva - politika - država«

Zrakoplovci

Tradisionalni šesti susret umirovljenih vojnih zrakoplovaca, održan 9. studenog imao je poseban značaj jer je obilježena šezdeseta godišnjica od završetka obuke pitomaca prve klase pilota i navigatorsa vojnog učilišta ratnog zrakoplovstva JNA. Susretu je bilo nazočno 94 člana Sekcije, među kojima devet pitomaca koji su bili u prvoj klasi pilota i navigatorsa, a dobili i zvanje Titov pitomac. Kasnije su raspoređeni u letačke jedinice i bili u službi do umirovljenja.

Susret je otvorio i vodio kroz program Josip Zuber. Dobrodošlicu je zaželio i predsjednik zajednice Udruga ABA Zagreba Vladi Juraku i predsjedniku UABA »JUG« Jovanu Ivanoviću.

U kraćem izlaganju Zuber je iznio sjećanja na prohujale dane školovanja pitomaca i stanje tadašnjeg zrakoplovstva. Do jeseni 1945. godine JNA je raspolagala značajnim zračnim snagama formiranim tijekom NOR-a ili neposredno poslije rata. Godine 1944. formirane su dvije partizanske eskadrile školovane u RF-u /Royal Air Forces/ Velike Britanije. Formirana je

Tradisionalni susret i druženje

Piloti - pitomci 1. klase

11. lovačka i 42. jurišna divizija. Nakon završetka rata sa školovanjem u SSSR-u vraćaju se 554. jurišni i 254. lovački puk. Postojala je još transportna eskadrila i eskadrila za vezu. Radi popune letačkih jedinica maršal Tito donio je odluku da se u pet godina školuje 1000 mlađih pilota i navigatorsa,

koji su školovani u SSSR-u i kod nas.

Piloti Anton Čop, Mladen Šugar, Ivan Milakić i Ljubiša Andelković su pored pozdrava nazočnima govorili o teškim uvjetima školovanja, ali su snažnom voljom i zalaganjem uspjeli.

Branko Beć

Predsjednikova poruka

U povodu Dana borbe protiv fašizma i antisemitizma predsjednik Republike Stjepan Mesić istaknuo je da tolerancija u odnosima pripadnika različitih rasa, nacija i vjera te pristaša različitih svjetonazora, kao i apsolutno odbacivanje ideologija koje se oslanjaju na rasizam, odnosno antisemitizam ostaju ključne komponente građenja odnosa u demokratski opredijeljenoj Hrvatskoj. Poručio je da ćemo svoje mjesto u civiliziranom svijetu i ujedinjenoj Evropi moći zauzeti samo ako ne ostavimo ni najmanje prostora sumnji i iskrenost i čvrstinu naših opredijeljenja.

podučavaju da je borba protiv fašizma bila borba za život ili smrt čovječanstva. Ocijenili su da je razina tolerancije u hrvatskom društvu u opadanju. Kao društvo moramo demontirati mitove prošlosti, jer je to način da obranimo slobodu. U raspravi je također upozorenje da su govor mržnje i netolerancija klice fašizma.

V.B.

snimio: Branko Beć

Sjećanje na don Luku Vincetića

Svećenik, antifašist i borac za ljudska prava

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske s posebnim pijetetom se sjeća **don Luke Vincetića**, svećenika, antifašiste, borca za ljudska prava i mir, u povodu desete obljetnice njegove prerane smrti.

Rođen je u Štitaru kraj Županje 1939. godine, završio studij teologije i zareden 1964. Isprva župski vikar u Vinkovcima (1964-70), a od 1970. župnik u Trnavi kraj Đakova. Objavio je niz stručnih i publicističkih radova, ali i zbirke pjesama.

Bio je novinar i član Hrvatskog novinarskog društva. U evidenciji članstva HND-a piše da je bio suradnik »Glasa koncila« i »Feral Tribunea«. To već samo po sebi, obzirom na profil novina o kojima je riječ, govori o širini dijaloškog djelovanja don Luke.

Član HND-a **Drago Pilsel** je naglasio, pišući In memoriam, da je don Luka »doista pokušao suradivati u katoličkom tjedniku, ali tamo nije bio dobrodošao, pogotovo ne više nakon što je ta tiskovina blokirana domoljubljem koje graniči sa šovinizmom i neobuzdanim nacionalizmom«.

»Vincetić je stalno tražio prostore za dijalog, pa je uspio stići i na stranice 'Oka'. Objavljivao je u 'Glasu Slavonije' do Glavaševe okupacije lista, u 'Bumerangu' isprebijanoga **Gorana Flaudera**, u 'Erazmu', u kojem između ostalog nalazimo odličan don Lukin nastup na Okruglom stolu 'Srbici i Hrvati' održanom u Mimiru, u 'Feralu', u 'Pečatu', gdje je objavio feljton o kardinalu Stepincu, u 'Vijencu', pa opet, nakon stanke u 'Feralu' i tako sve do smrti, koja ga je zatekla nekoliko sati nakon što

♦Uskoro će biti deseta obljetnica od prerane smrti don Luke Vincetića koji je godinama, zajedno s drugim antifašistima, pohodio skup za povratak imena Trg žrtava fašizma

se s urednicom splitskog tjednika dogovorio da će napisati novi tekst o odnosu Crkve i antifašizma, koji nije uspio doći do redakcije», napisao je Pilsel.

Sjećajući se don Luke Vincetića »Slobodna Dalmacija« četiri godine nakon njegove smrti je napisala: »Iz zaglušujuće buke izdizao se i slabasan, ali postojan glas pokojnog župnika Luke Vincetića, koji je godinama pohodio skup za povratak imena Trga žrtava fašizma u Zagrebu, prkoseći **pateru Vjekoslavu Lasiću** i desecima desničarskih provokatora. Govoreći na trgu s kojeg je ustaška vlast NDH neprijatelje režima odvodila u logore i smrt, Vincetić je upozorio da 'svaku žrtvu tek živi mogu do kraja osmislit'. 'Ako se politikantski govori o prošlosti u kojoj su ove žrtve pale, ako se zataškava istina o zločinačkom karakteru ustaškog režima za NDH, ako se ideolozima rasnih zakona te marionetske države daju u današnjoj Hrvatskoj imena ulica ili se pojedinci iz tog razdoblja uzdižu u zaslужne Hrvate itd., onda se, iz kršćanske perspektive, čini teški grijeh jer se ismijava Božja ljubav, čiji je odraz čovjek u svom dostojanstvu', govorio je Vincetić s podjama Međstrovićeva mauzoleja, praćen uvredama i zvižducima, zaključujući kako je uzvanike antifašiste okupio strah od budućnosti. 'Stoga je imperativ da se bude čestit spram prošlosti'«.

Don Luka je bio i član Hrvatskog helsinskih odbora za ljudska prava i u teškim vremenima devedesetih godina pokazao humanu dimenziju svog djelovanja. Hrvatski helsinski odbor za ljudska prava stoga već desetak godina ima ustanovljenu nagradu »Mašović-Nikolić-Vincetić« koja se dodjeljuje povodom Dana ljudskih prava.

Nagrada nosi ime uglednih članova, utemeljitelja Hrvatskog helsinskog odbora odbora: **Sulejmana Mašovića**, islamskoga mislioca, pravnika, sveučilišnog profesora, oca **Jovana Nikolića**, pravoslavnog svećenika i protovjereja Srpske pravoslavne crkve, te velečasnog **Luka Vincetića**, publiciste i rimokatoličkog svećenika. Sva trojica poznati su u domaćoj i svjetskoj javnosti kao izuzetni zalagatelji za ekumenizam, međuvjerski dijalog i razvijanje duha tolerancije kao prepostavkama za mirni suživot građana.

Savez antifašističkih boraca i antifašista naročito se sjeća i da je u Spomen-području Jasenovac tijekom 90-tih, na komemoracijama sudjelovao don Luka Vincetić u vrijeme kada nitko iz Katoličke crkve nije htio doći i odati počast i pomoliti se za jasenovačke žrtve.

Don Luka je bio dosljedan borac za ljudska prava, dijalog i toleranciju za ekumenizam, povijesnu istinu i mir.

S.T.

Izvršni odbor SABA RH

Neprihvatljive izjave Napolitana

Izvršni odbor Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u cjelini podržao je mišljenje i stav predsjednika Republike Hrvatske gospodina Stjepana Mesića kojim ocjenjuje neprihvatljivom izjavu predsjednika Italije gospodina Napolitana da su borci NOV Hrvatske i Slovenije tokom rata izvršili etničko čišćenje Talijana u Istri!

U priopćenju za javnost Izvršnog odbora SABA RH se kaže:

»Želimo podsjetiti javnost, pa i gospodina Napolitana da u II. svjetskom

ratu Hrvati i Slovenci nisu okupirali Italiju, već obratno. Tokom okupacije na našim prostorima Talijani su podigli cijeli niz logora počev od Bakra, Raba, Molata, Zlarina pa sve do Dubrovnika. U logorima, kao i brojnim vojnim i policijskim akcijama ubili su na tisuće Hrvata, Slovenaca, Srba, Crnogoraca. Za te i druge zločine ni jedan počinilac zločina nije u Italiji sudski odgovarao.

Podsjećamo da su baš u Istri i Slovenskom Primorju talijanski fašisti tokom rata bacali u jame (fojbe) ubijene Hrvate

i Slovene. Zbog tih zlodjela došlo je i do odmazde pojedinih boraca NOV, ali ne i do etničkog čišćenja. Uostalom da se nije radilo o etničkom čišćenju govori i činjenica da je u NOV bilo tisuće Talijana svrstanih u diviziji »Garibaldi« i bataljon »Pino Budicin«.

Ponavljanjem tvrdnji od strane gospodina Napolitana o etničkom čišćenju Talijana od strane Hrvata i Slovenaca otvara se irenti mogućnost za reviziju granica, čemu se energično protivimo!

Savez ratnih vojnih invalida Hrvatske Ivan Medvedec novi predsjednik

♦Za potpredsjednike izabrani Ante Morić i Anton Peranić

Predsjedništvo Saveza ratnih vojnih invalida Hrvatske izabralo je, na sjednici održanoj 21. studenog u Zagrebu, za svog novog predsjednika Ivana Medvedeca. Dosadašnji predsjednik SRVIH Milan Kosanović podnio je, na istoj sjednici, ostavku koja je prihvjeta načelnikom većinom sa trinaest glasova za i dva protiv.

Istovremeno, članovi Predsjedništva izabrali su dva potpredsjednika Saveza ratnih vojnih invalida Hrvatske Antu Morića

i Antona Peranića, a za tajnika Radovana Vujoševića.

Ivan Medvedec

Nakon rasprave u kojoj su sudjelovali svi članovi Predsjedništva, prihvacen je prijedlog Gradskog odbora ratnih vojnih invalida grada Zagreba za izbor novog rukovodstva SRVIH, kojeg je iznio Marko Blažević.

Sjednici je prisustvovao i član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske mr. sc. Ivan Fumić.

Prilozi čitatelja

OBNOVILI SMO DVA SPOMENIKA

Dereza je malo ustaničko selo u pakračkom kraju koja je 1942. godine imalo oko 800 stanovnika, 1991. oko 130, a sada samo 3 stalna stanovnika. Poslije drugog svjetskog rata vlastitim su snagama podigli tri spomenika, koja su 1991. minirana i uništena. Prošle godine 2007. su, na inicijativu Udruženja Derežana u Beogradu i sudjelovanje većine koji žive izvan Dereze, obnovili iz temelja dva spomenika, dok za treći nisu imali snage.

Obnovljeni spomenik palim borcima NOB-a U borbama je poginulo 17 dereških partizana od njih stotinu. Među njima je i jedan narodni heroj. Okupljenim preživjelim

borcima i mještanima su se kratkim govorima obratili Svato Kozak, predsjednik Udruge antifašističkih boraca Pakrac-Lipik i Slavko Dobrić, dereški partizan i predstavnik Udruženja derežana u Beogradu.

Obnovljeni spomenik žrtvama ustaških zločina Četvrtog kolovoza 1942. kada je ubijeno, poklano i bačeno u bunare te u logorima pobijeno 454 žitelja Dereze i 44 žitelja okolnih sela Grahovljana i Šeovice te izbjeglica sa Kozare, koji su se tog dana zatekli u Derezi. Prema originalnom ustaškom izvještu, oni su tog dana »iselili cijelokupno pučanstvo sela Dereze«. Okupljenim Derežanima su se u prigodnim govorima

Obnovljeni spomenik poginulim borcima NOB-e

Derežani su obnovili i spomenik žrtvama zločina

Vis / Brač

SJEĆANJE NA ENGLESKE VETERANE

Da se ne istrgne iz zaborava, i du ovogodišnjoj posjeti Visu i Braču britanski veterani brojno su sudjelovali u komemorativnim svečanostima. Tako su na području Križa, iznad grada Visa, u blizini memorijalnog spomenika Britanskog ratnog zrakoplovstva postavili memorijalnu klupu s pločicom u sjećanje na Margaret Ludbrook i njezina supruga, ratnog veterana, koji su proteklih godina davali nesrećnu potporu održavanju svečanih komemoracija na Visu.

Prof. Milivoj Lalin u ime Zajednice UABA Splitsko-dalmatinske sudjelovao je u ovim komemorativnim svečanostima.

M.L.

obratili predstavnik boraca i pravoslavni sveštenik.

Spomenn-škola i dom za 140 djece i daka dereške škole, poklanih i bačenih u bunare i poginulih u logorima NDH, nije mogla biti obnovljena, jer Derežani za to nemaju mogućnosti. No, nužna je makar djelomična obnova jedne prostorije i nadstrešnice, gdje bi se Derežani mogli skloniti od kiše i žege, kada se okupljaju na obilježavanju godišnjica stradanja.

Cvjetan Bojić, Zagreb

ISPRAVAK

U izvještaju o obilježavanju 65. obljetnice osnutka partizanske moranice (»Glas« br. 52) greškom je u nabrajanju prisutnih predstavnika antifašističkih udruga izostavljeno ime predsjednika Zajednice udruga ABA Splitsko-dalmatinske županije prof. Milivoja Lalina, a predsjednik Udruge ABA Grada Splita Ante Adorić predstavljen kao predsjednik Zajednice udruga ABA Splitsko-dalmatinske županije. Ispričavamo se prof. M. Lalini i A. Adoriću, kao i čitateljima.

Uredništvo »Glasa«

ŽIVOT JAČI OD PUSTINJE

U Hrvatskom povijesnom muzeju izložba »El Shatt. Zbjeg iz Hrvatske u pustinju Sinaja, Egipat (1944. - 1946.)«. Izložba prikazuje život više od trideset tisuća ljudi iz područja dalmatinske obale, otoka i zaleđa u izbjegličkom logoru pri kraju II. svjetskog rata. Za posjetioce je otvorena do rujna ove godine, da bi zatim dobila mjesto u stalnom muzejskom postavu nakon njegova preseljenja na novouređenu lokaciju.

Ovaj, sustavni prikaz tog dijela naše nedavne prošlosti oživljen je s oko 900 muzejskih predmeta, prikazujući nastanak i organizaciju života u izbjegličkom

logoru te povratak u domovinu. O tome svjedoče originalni dokumenti, fotografije, tiskovna građa, predmeti svakodnevne upotrebe, likovna djela, dječji radovi i razne memorabilije stanovnika tog »platnenog grada«.

Autorica koncepta i voditeljica izložbenog projekta kustosica Nataša Mataušić objašnjava da je logor u El Shattu, smješten na 260 kvadratnih kilometara pustinjskog prostora, po svojoj organizaciji bio potpuno autonoman, živeći kao komadić Hrvatske. Imao je infrastrukturu pravog grada, škole, vrtiće, bolnice, kazalište, kino, portske klubove, crkve, tisak, radionice, javne kupaliste i druge sadržaje, urbamziranih naselja,

Omladinski slet održan 21. siječnja 1945.

Prvi baletni koraci na 40 stupnjeva

Nastup pionirskog kazališta u El Shattu

Oltar crkve u jednom od šatora

Nakon kapitulacije Italije u rujnu 1943. godine veći dio Dalmacije došao je u partizanske ruke, ali je to područje zauzeto poslije njemačke ofenzive tijekom 1943. i 1944. godine. Zbog toga se velik broj civila sklonio na otok Vis. Dio njih smješten je u izbjegličkim logorima u južnoj Italiji, a za trideset tisuća odlučeno je da se prebace i smjesti u Egiptu, na poluotoku Sinaju, usred pustinje El Shatt. Njihovo prebacivanje na tu lokaciju organizirali su saveznici i vodstvo našeg narodnooslobodilačkog pokreta na temelju dogovora maršala Tita i Britanaca.

uća naših izbjeglica na pustinjskom tlu egipatskog poluotoka Sinaja, od 1944. - do 1946. godi-

što potvrđuje snagu i domišljajnost naših ljudi da i u nemogućim uvjetima nastave živjeti životom rodnog kraja, njegujući svoje običaje, jezik, kulturu, identitet.

U El Shattu naše su se izbjeglice zadržale gotovo dvije godine, a povratak kući počeo je u travnju 1945. godine. Nažalost, njih 856 tu je našlo vječni počinak, jer nisu izdržali teške uvjete života u pustinji, udaljeni tisuće kilometara od svojih rodnih domova. Ali, tu je rođeno i 481 dijete.

A.Z.

Izložba o izbjegličkom logoru u El Shattu popraćena je studiozno pripremljenim i izvrsno opremljenim dvojezičnim katalogom (hrvatski i engleski), čije su korice od brusnog papira, pa podsjećaju na pijesak i teškoće života u pustinjskim uvjetima. Uz Natašu Mataušić kao urednicu, uvodne tekstove i pojedine segmente za katalog pripremile su i Rhea Ivanuš, Snježana Pavić, Dubravka Peić Čaldarević, Matea Brstilo-Rešetar, Jelena Borošak i Jelena Balog. Nakon zagrebačke izložbe u ovoj temi 1965. godine u tadašnjem Muzeju revolucije, te splitske izložbe iz 1984. i prošlogodišnje u Zadru, sadašnja izložba u Hrvatskom povijesnom muzeju zapravo je prvo sustavno prikazivanje tog dijela svjetske epizode hrvatske povijesti.

Umjetnici u pustinjskom ateljeu

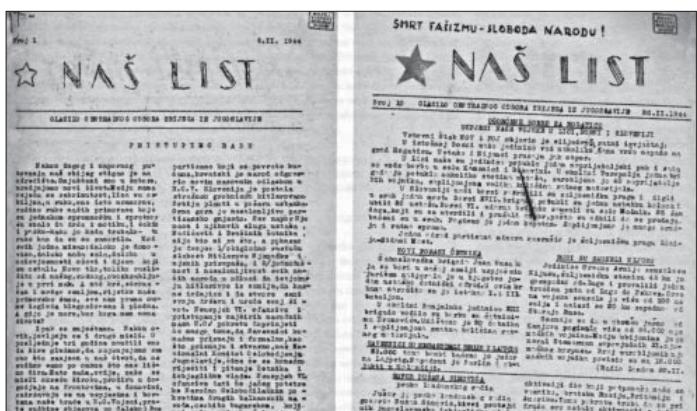
U postolarskoj radionici

Nastava za najmlađe

Crtež dječaka Branka Nižetića

»Naš list« je bio dnevno glasilo Centralnog odbora zbjega

Šatori autora Kuzme Vitaljića

OPERACIJA „WEISS“

•Borci jedinica Prvoga hrvatskog i prvoga bosanskog korpusa, u krvavim borbama koje su trajale od 20. siječnja do 20. veljače 1943. godine, po oštroj zimi, ostvarili su zamisao Vrhovnog štaba i osujetili pokušaj neprijatelja da brzim prodrom zaokruži i uništi glavne snage Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda

Dana 18. i 19. prosinca 1942. godine u Glavnom stanu u Rastenbrugu, pod Hitlerovim rukovodstvom, održan je sastanak načelnika generalštabova i ministarstava vanjskih poslova Njemačke i Italije, na kojem je donijet zaključak da se poduzmu zimske operacije za uništenje partizanske „Bihaćke Republike“ i Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Nijemci i Talijani su u najvećoj tajnosti pripremali operaciju „Weiss 1, 2 i 3“.

Radi razradbe prve operacije – „Weiss 1“ – sastali su se u Zagrebu 9. siječnja 1943. godine general-pukovnik Lšhr, komandant Grupe armija „E“ i general Roatta, komandant talijanske 2. armije. Odlučili su da u ovoj operaciji moraju uništiti partizane na prostoru Karlovca, Ogulina, Gospića, Knina, Bosanskog Petrovca, Prijedora, Gline... Da bi to postigli, Nijemci su kod Karlovca angažirali 7. SS diviziju „Prinz Eugen“, u Baniji 369. legionarsku diviziju ojačanu jednim pukom njemačke 187. rezervne divizije i 3. domobranskim gorskim zdrugom. Između Prijedora i Bosanskog Novog bila je 714. njemačka divizija i 2. domobranički gorski zdrug, kod Sanskog Mosta 717. njemačka divizija. Ukupno oko 50 tisuća vojnika. Talijani su upotrijebili tri svoje divizije, kao i ustaše i četnike. Za ofenzivu je pokrenuto više od 90 tisuća neprijateljskih vojnika i 14 zrakoplovnih eskadrila. Neprijateljske jedinice dobile su specijalnu naredbu da najbrutalnije postupaju sa stanovništvom, da opljačkaju i zapale naseljena mjesta na područjima kroz koja prolaze i da sve muškarce iznad petnaest godina života ili pobiju ili odvedu u koncentracione logore.

Žestoke borbe

Informacije o pripremama neprijatelja za ofenzivu počele su stizati u Vrhovni štab NOV-a i POJ-a na početku siječnja 1943. godine, ali se iz njih nisu mogli otkriti razmjeri, planovi i vrijeme napada. Vrhovni komandant javio je Glavnom štabu Hrvatske da je „vjerljivo da neprijatelj može uskočiti sa sjevera kontraofenzivu širokog razmjera protiv našeg slobodnog teritorija“. Slično je i štab Prvog hrvatskog korpusa, 11. siječnja 1943. godine saopćio svojim

PARTIZANSKE SNAGE

Prije početka neprijateljskog napada, na oslobođenom teritoriju „Titove države“ nalazio se 1. hrvatski korpus na području Banije, Korduna, Žumberka, Like i Gorskog kotara, sa 6., 7. i 8. divizijom, Primorsko-goranskom grupom brigada i nekoliko partizanskih odreda, ukupno oko 16.000 boraca. Prvi bosanski korpus bio je u zapadnoj Bosni sa 4. i 5. divizijom i nekoliko partizanskih odreda, približno oko 11.500 boraca. Treću grupaciju činila je Glavna operativna grupa divizija NOVJ-a, koju je vodio Vrhovni štab sa 1. proleterskom divizijom prema Prnjavoru, Tesliću i Banjaluci, 2. proleterskom divizijom kod Bosanskog Grahova, 3. udarnom divizijom istočno od Jajca i prema Travniku, i tri dalmatinske brigade: 1., 4. i 5. prema Imotskom – ukupno 14.500 boraca.

jedinicama: „Imamo izvjesnih podataka o eventualnoj neprijateljskoj ofenzivi na naš oslobođeni teritorij“.

Prvi hrvatski i Prvi bosanski korpus primili su na sebe svu težinu neprijateljskog napada, koji je počeo 20. siječnja 1943. godine. Cijelo područje Banije, Korduna, Like i Bosanske krajine našlo se u vrtlogu žestokih borbi, koje će trajati gotovo mjesec dana. Glavna njemačka udarna snaga – 7. SS divizija „Prinz Eugen“ – s tenkovima i avionima sručila se iz područja Karlovca na jedinice 8. kordunске divizije s namjerom da ih brzo razbije, a da zatim u munjevitom pohodu izbjije na područje Bihaća, gdje su se nalazili Vrhovni štab, CK KPJ i Predsjedništvo AVNOJ-a. Nijemci su vjerovali da će već prvog dana biti u Bihaću, a drugog dana u rajonu Vrtoče, kamo je trebala stići i njemačka 717. divizija od Sanskog Mosta.

Međutim, čela ovih divizija su i poslije petog dana ofenzive bila međusobno udaljena 150 km. Umjesto brzog nastupanja,

presjecanja i okruženja jedinica NOVJ-a na oslobođenom teritoriju, operacija „Weiss 1“ svela se na frontalno potiskivanje Prvog hrvatskog i prvog bosanskog korpusa. Znamenita 7. SS divizija „Prinz Eugen“, elita s kojom su najviše računali generali Lüters i Lšhr, tek je 29. siječnja ušla u napušteni Bihać. Nije bolje prošla ni njemačka 369. divizija u borbi sa 7. banjiskom divizijom i Banjiskim partizanskim odredom. Ona je, zajedno s ustašama i domobranima, prodrala od Petrinje i s linije Glina-Kostajnica na slobodni teritorij. Banijski partizani su samo u noći 22/23. siječnja kod Balinca potpuno razbili jedan njemački bataljon 369. divizije.

Iz Sanskog Mosta krenula je u napad njemačka 717. divizija s ustašama i domobranima, ali je ona napredovala tako sporo i slabo da se više branila od udaraca koje su joj zadavali slabiji dijelovi 4. i 5. krajiške divizije nego što je nastupala. Njemački 373. puk bio je čak okružen, samo nije uništen, jer su mu pomogli tenkovi i avijacija.

Drama na Grmeču

U Lici su dvije talijanske divizije „Ren“ i „Sassari“, napale zajedno s četnicima od Gospića, Lovinca i Gračaca 6. ličku diviziju. Usprkos višestrukoj brojnoj i tehničkoj nadmoći, Talijani su postigli osrednje rezultate. A u narednim danima te su dvije talijanske divizije doživjele svoj do tada najveći poraz. Na putu između Mazina i Lapca partizani su uništili glavnu talijansku tehniku. Samo divizija „Sassari“ od 15. do 21. veljače morala se s četnicima povući u Gračac, a onda u Knin, jer je od 15. do 21. veljače između Borićevca i Zalušenice izgubila 52 oficira i 811 vojnika i gotovo svu tehniku. Slabo je prošla i talijanska divizija „Lombardia“, koja je nastupala od Ogulina prema Slunju. Na nju su se ustremile 6. i 14. primorsko-goranska brigada, tako da se dnevno nastupanje Talijana svelo na pukih dva kilometra. Od zamišljenog njemačko-talijanskog munjevitog pohoda nije zapravo ostalo ništa.

Krvava drama razvila se na Grmeču kada su njemačke divizije izbile u dolinu Une i 8. veljače 1943. godine istočno od Bosanskog Petrovca spojile se sa 7. SS i 717. divizijom. U zatvorenom obruču, koji su pored spomenutih dviju divizija formirale i snage 369. divizije, na Grmeču je ostala glavnina 4. krajiške divizije i oko 15 tisuća izbjeglica. Da je štab 1. bosanskog korpusa pravodobno izvršio naređenje Vrhovnog štaba da se divizija povuče južno od komunikacije Bosanski Petrovac - Ključ,

Sedma brigada 7. banjiske divizije, nakon borbe za Prozor, probija se dolinom Rame prema Jablanici na Neretvi, veljače 1943. godine

neprijatelju uopće ne bi uspjelo provesti okruženje. Nakon ogorčenih borbi, 13. veljače partizanske jedinice uspjele su se probiti iz obruča. Četvrta divizija zatim je krenula na sjever.

Neprijatelj je na najokrutniji način pobjio na Grmeču 31.370 ljudi, a 1.722 odveo u logore. Njih 1.256 umrlo je od zime.

Stradalo je više od dvije trećine izbjeglica zatečenih u planini. Posebna tragedija bila je što je stradalo toliko civilnog stanovništva. Uspjeh 4. krajiške divizije ipak je bio u tome što je vezala snage triju njemačkih divizija, a time je omogućen slobodniji pokret jedinica oko Vrhovnog štaba.

Proboj iz okruženja

Probojem 4. krajiške divizije iz okruženja završena je njemačka operacija „Weiss 1“. Lütersova (komandant njemačkih trupa u ofenzivi) zamisao o uništenju glavnine NOVJ-a nije se ostvarila. Nijedna jedinica NOVJ-a nije razbijena niti uništena. Glavni komandant na Balkanu, njemački general Lšhr, konstatirao je da se „uspjeh sveo samo na to da je neprijatelj odvojen od svoje baze, iako se radi o teškim operacijama“. Lšhr je bio još precizniji kada je 3. veljače 1943. godine pisao o stanju na frontu svojem kolegi, talijanskom generalu Roatti, komandantu 2. armije: „Postoji velika opasnost da komunističke bande, koje su se ranije izvukle ili koje su ponovno postale aktivne nakon povlačenja trupa, opet nagrnu ovamo uspostavljući prvobitnu situaciju...“.

Tako je i bilo. Jedinice 1. hrvatskog korpusa i dijelovi 1. bosanskog korpusa stali su iza njemačkih napadnih redova koji su se kretali prema Neretvi. Nastavili su ofenzivu kojom je ponovno stvoren veliki slobodni teritorij.

I dok su se njemački i talijanski generali dogovarali o novoj operaciji, šifrirano

PLAN VRHOVNOG ŠTABA

Prema planu Vrhovnog štaba NOV i POJ, 1. hrvatski i 1. bosanski korpus, na koji se u prvoj etapi ofenzive „Weiss“ oborila sva snaga neprijatelja, morala su elastičnom i aktivnom obranom usporavati nadiranje neprijatelja i time omogućiti glavnini Narodnooslobodilačke vojske, pod neposrednom komandom Vrhovnog štaba, protuofenzivu u pravcu Hercegovine i Crne Gore, gdje bi se oslobađanjem prostranog područja stvorio oslonac za daljnji prodror u Srbiju.

Obrambenim borbama trebalo je omogućiti evakuaciju stanovništva slobodnog područja pred neprijateljskim nastupanjem. U ostvarenju toga vrlo teškog i složenog zadatka jedinicama Prvog hrvatskog korpusa povjerenje je da što dublje zatvaraju pravce i usporavaju napredovanje neprijatelja prema Bihaću i Bosanskom Petrovcu. Sedma banjiska divizija 1. hrvatskog korpusa, koja je stavljena pod neposrednu komandu Vrhovnog štaba, dobila je zadatku da kao zaštitnica glavnine NOVJ, omogući evakuaciju ranjenika i bolesnika na Neretvi, dok je Devetoj dalmatinskoj diviziji povjerenje osiguranje desnog boka glavnine Narodnooslobodilačke vojske.

nazvanoj „Weiss 2“, a njihove jedinice doble odmor, Glavna operativna grupa Vrhovnog štaba izvodila je ofenzivu prema dolini Rame i Neretve, kamo je vrhovni komandant htio stići prije nego što Nijemci, Talijani, ustaše i četnici počnu drugu fazu svoje ofenzive. Aktivnom obranom, taktkom iznenadnih noćnih napada, zasjeda, upornim otporom na pogodnim položajima, udarima u bokove i pozadinu, rušenjem i zaprečavanjem komunikacija, jedinica Prvoga hrvatskog i Prvoga bosanskog korpusa zadržavale su i usporavale nastupanje višestruko nadmoćnijeg neprijatelja. Time su omogućile Vrhovnom štabu NOV i POJ da s Glavnom operativnom grupom (Prvom i Drugom proleterskom divizijom, Trećom udarnom i Devetom dalmatinskom divizijom) izvrši protuofenzivu u pravcu Hercegovine, štiteći istodobno evakuaciju ranjenika, bolesnika i civilnog stanovništva koje se povlačilo pred neprijateljem, pod neposrednom zaštitom Sedme banjiske divizije, koja je pridružena Glavnoj operativnoj grupi Vrhovnog štaba.

B. M.

POVIJESNA ULOGA PRVOG KORPUSA

♦Prvi hrvatski korpus odigrao je povijesnu ulogu u NOR-u u Hrvatskoj i šire, kad se vodila odlučujuća bitka za stratešku prekretnicu u korist NOP-a

Jedan sam, a možda i jedini još živi neposredni suradnik štaba 1. hrvatskog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vodio sam agit-prop Korpusa, te organizirao i uredivao mjesecični časopis „Vjesnik I. korpusa NOV i PO Hrvatske“ od njegova osnivanja do 1944. godine.

Moj komesar **Veco Holjevac**, bio je poznat ne samo po hrabrosti i političkoj umještosti vođenja Korpusa, nego i po humanosti, po bliskosti svakom borcu i dubokom suosjećanju s patnjama naroda u teškim ratnim uvjetima. On je bio karizmatska vertikala ovog legendarnog korpusa od njegova formiranja 1942. do oslobođenja 1945. godine. I suradnja s prvim komandantom **Ivanom Gošnjakom** i naročito s drugim komandantom korpusa **Ivanom Rukavincem** bila mi je dragocjena.

Iiza njih, na čelu korpusa su bili veliki borci izrasli iz te jedinice: **Bogdan Oreščanin, Miloš Šumonja i Čane Bjelejac**, ali ni jednog više nema među živima, kao što nema među živima ni legendarnih komandanata i komesara 6., 7., 8. a kasnije i 34. divizije koje su činile *I. hrvatski korpus*.

I danas nakon 65 godina mi još živi borci sjećamo se onih teških početaka kad su se zvverski ubijali nemoćni ljudi u glinskoj crkvi, Prekopi, slunjskom Blagaju i kad je početkom kolovoza 1941. godine samo u 5 dana pobijeno u selima Divosela, Ornica i Čitluka te u šumarcima Kruškovače, kamo su izbjegli, 754 čovjeka od djeteta do starca i kad je na tisuće Srba skončalo u Jadovnu. Područje Like, Korduna i Banje samo je za jednu jedinu godinu borbe za goli život iznjedrilo više od 15.000 boraca s puškom u ruci. Treba reći da su oko

90% boraca korpusa činili hrvatski Srbi i da je isto tako više od 90% srpskog naroda bilo krvljivo vezano uz I. korpus. Oni su činili njegovu pozadinsku snagu i njegovu komoru.

Beskraini su bili strah i patnje naroda Like, Korduna i Banje, koji u ofenzivama bježi iz svojih ognjišta jer neprijatelj naređuje svojoj vojsci da ubija sve ljudsko, živo, bez ikakve odgovornosti. Ne zaboravljamo teške dane u IV. ofenzivi kad se desetine tisuća Banovaca, Kordunaša i Ličana, golo i boso, povlačilo pred okrutnim neprijateljima i kad su se desetkovani u bijegu i napadnuti pjegavim tifusom vraćali na spaljena ognjišta.

Klima koju su sustavno nametali hrvatski i srpski nacionalistički lideri i vjerski ekstremisti od 1990 do 2000. godine, dovele je do novog teškog stradanja hrvatske i srpske sirotinje. Najviše su stradali antifašisti koji su svaki atom svoje snage, uz neprocjenjive žrtve, u II. svjetskom ratu, uložili da procvate sloboda za sve, da se osigura pravda za sve i da se satre sjeme fašističkog zla. Upravo tim ostacima ostataka antifašističkih boraca nanesena je velika nepravda. Oni nisu ničim zasluzili da se na njih struči osveta i Medački džep 1993. godine i da im se opet dogodi progon 1995. godine. Nakon godina patnje u izbjeglištvu, mnogi nevini i čestiti srpski civili vraćaju se u svoju domovinu, na ognjišta svojih đedova.

Zahvalni smo predsjedniku Republike Hrvatske Stjepanu Mesiću na pokroviteljstvu i afirmiranju *I. hrvatskog korpusa*, kao centralne snage hrvatskog antifašizma, kao poveznice otpora južne i jugozapadne Hrvatske, kao Prometeja antifašizma u sjeverozapadnoj, sjevernoj i istočnoj Hrvatskoj. Zahvalni smo mu i na reafirmaciji i promociji antifašizma općenito. Molimo ga da ukoliko mu to ustavne ovlasti i zakoni omogućuju, pomogne da i Sabor i Vlada i županije i gradovi i općine, ljudski, savjesno i odgovorno obavljaju svoju ustavnu i zakonsku dužnost i da ljudima koji se vraćaju na svoja đedovska ognjišta, omoguće da uspostave suživot u slobodi za sve, u

TITO DAO IME KORPUSU

Prvo ime Prvom korpusu Glavnog štaba Hrvatske dao je izravno svojom zapovijedi od 22. studenog 194. godine Vrhovni komandant **Josip Broz Tito**, isto kao i 1. bosanskog korpusu. U Titovoj zapovijedi stoji da se osniva Prvi hrvatski korpus Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske, a tek od 1. listopada 1943. godine promijenio u 4. korpus NOVJ. Prva dva korpusa koja su osnovana na teritoriju Hrvatske nosila su ime po teritoriju na kojem su nastali – 1. hrvatski i od svibnja 1943. godine 2. hrvatski korpus (poznat kao 6. slavonski korpus NOVJ).

Prilikom osnivanja, 1. hrvatski korpus imao je isključivo operativnu namjenu, a ne operativno-teritorijalnu kao drugi korpsi NOVJ. U njegovom su sastavu samo operativne jedinice – 6., 7. i 8. divizija i kasnije Unska operativna grupa, a druge, teritorijalno-pozadinske funkcije preuzeo je Glavni štab Hrvatske.

Zato se u povijesti NOR-a zaključuje da je 1. hrvatski korpus prva najveća operativno-strateška jedinica Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, sposobna izvoditi operacije na širokom prostoru. U konkretnoj tadašnjoj situaciji 1. hrvatski korpus bio je velika operativna jedinica s kojom je računao Vrhovni komandant NOV i POJ, koju je odmah usmjerio prema Zagrebu i Karlovcu, na zapadnom obodu velikog slobodnog teritorija.

pravdi za sve i u jednakim uvjetima života za sve.

To je najmanje što po prirodnim zakonima, mi Hrvati, Srbi, borci I. hrvatskog korpusa imamo pravo tražiti i što zaslužuju đedovi, očevi i unuci boraca tog slavnog I. hrvatskog korpusa.

Juraj Hrženjak

(Izvodi iz izlaganja na 65. obljetnici I. hrvatskog korpusa u Karlovcu)

ZAMAH USTANKA U DALMACIJI

Na kraju 1942. godine NOV Hrvatske imala je jedan korpus, 4 divizije, 18 brigada, devet partizanskih odreda i četiri samostalna partizanska bataljuna.

Postoje točni podaci da je u jedinicama NOVH, krajem 1942. godine bilo ukupno 25 tisuća boraca. Izvan jedinica Glavnog štaba Hrvatske bilo je oko 7 tisuća boraca u proleterskim, krajiskim i drugim jedinicama. To znači da je Hrvatska krajem 1942. godine imala (dala NOVH) do 32 tisuće partizana. Od toga je 12 tisuća iz Dalmacije.

Druga polovica 1942. i početak 1943. godine u Dalmaciji nosi obilježje općeg ustanka, masovni odaziv, naročito omladine, u Narodnooslobodilačku vojsku Hrvatske. Bilo je nekoliko središnjica ustanka – Makarsko primorje i dolina Neretve sa srednjedalmatinskim otocima i u zaleđu do Imotskog koji je oslobođen 10. veljače 1943. godine. Samo iz Makarskog primorja u prosincu 1942. godine u partizane je dobrovoljno otišlo 457 boraca. Druga je ustanička središnjica – Omiš, Mosor, Split, Kaštela, Trogir i njihovo zaleđe te Šibenik i Zadar s otocima i zaleđem u sjevernoj Dalmaciji, bez obzira što su tu Talijani osnovali Antikomunističku miliciju od Srba i nešto Hrvata za borbu protiv NOVH.

Nove brigade

U partizane je do kraja studenog 1942. godine otišlo 6.500 Dalmatinaca, od čega su preko 85% Hrvati. Od tih boraca već su osnovane 1., 2. i 3. dalmatinska brigada. Prva i 2. brigada ušle su u sastav 2. proleterske i 3. crnogorske divizije NOVJ, a 3. brigada je bila pod Štabom IV. OZ. U sastav proleterskih brigada otišlo je 2.050 dalmatinskih boraca, u krajiske jedinice 800, a u 7. diviziju 300 boraca iz Dalmacije. Ukupno je otišlo izvan Dalmacije 3.150 partizana, a to je snaga partizanske divizije. Ako se 2.200 boraca nalazilo u 1. i 2. dalmatinskoj brigadi, to je 5.350 boraca, koliko je približno imao kod osnivanja 2. hrvatski korpus u Slavoniji. Uz to treba uzeti i broj partizana u jedinicama IV. OZ, a on iznosi 1.650 krajem prosinca 1942. godine. Prema tome, Dalmacija je do kraja 1942. godine dala 5.800 boraca, a to je snaga dostačna za jedan partizanski korpus ili tri partizanske divizije.

Sve više boraca

Ustanak u Dalmaciji ne jenjava, nego se nastavlja u siječnju i veljači 1943. godine,

kada je u NOVH stupilo novih 5 tisuća boraca, mnogi dragovoljno, dok su neki mobilizirani. Tako je Dalmacija do veljače 1943. godine dala NOVH oko 12 tisuća boraca, a to je oko 50% boračkog sastava čitave Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske. Hrvati su bili većina, oko 80%, oni su činili novu armiju koju je GŠH dala

♦Dalmacija do veljače 1943. godine dala oko 12 tisuća boraca, a to je oko 50% boračkog sastava čitave Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske

Dalmacija. Zato je Vrhovni komandant NOV i POJ J. B. Tito tada rekao: „... u Hrvatskoj, naročito u Dalmaciji narodni ustanak poprima takve razmjere, kakvih još nismo imali ni u jednoj pokrajini Jugoslavije. Narod listom ustaje i riješen je da se bori do posljedne kapi krvi protiv neprijatelja...“. Međutim, u svojim memoarima general Pavle Jakšić („Nad uspomenama“, Beograd, 1990.), koji je od komandanta bataljuna u 1. proleterskoj brigadi, promaknut odmah na položaj komandanta 7. banjiske divizije, iz njemu poznatih razloga, piše kako je on s Kragujevačkim bataljonom i 1. proleterskom brigadom „zauzimajući Livno i Duvno stvorio uslove za ustanak u Dalmaciji“, a to je sušta suprotnost od onoga što je Tito 22. listopada 1942. godine napisao u listu „Borba“ odajući priznanje narodu Dalmacije na svemu što je učinjeno da se ustanak masovno pokrene i primi one razmjere. U listu „Borba“ Tito je zapisaо: „Pogledajte. Dalmacija gori! Narod se diže... Dalmatinci idu u partizanske redove. Dalmatinci se dižu u borbu za slobodu i sretniju budućnost svog naroda...“.

Prateći situaciju povoljnju za ustanak u Dalmaciji, a vidjevši da stalno pristižu novi borci, Štab IV. OZ sredinom prosinca 1942. godine traži od GŠH i VŠ NOV i POJ da se s dalmatinskim partizanima ne popunjavaju samo proleterske i druge brigade, nego da se od njih formiraju nove dalmatinske brigade, u kojima će se dragovoljci drugačije osjećati. Predloženo je da se osnuje i prva dalmatinska divizija. Na osnovi toga i uz suglasnost GŠH, čiji su članovi bili kod Tita 24. i 25. prosinca 1942. godine, Tito je naredio pomoćniku načelnika VŠ, Pavlu Iliću 24. prosinca

1942. godine da se javi Štabu IV. OZ da formiraju 4. i 5. dalmatinsku brigadu.

Od partizanskog bataljuna „Vid Mihaljević“ s Biokova i novih boraca iz Makarskog primorja i s otoka Hvara, Brača, Korčule, Visa i poluotoka Pelješca kao i od ušća rijeke Neretve (Metkovića), u Šošićima na Biokovu, 6. siječnja 1943. godine formirana je 4. dalmatinska (Biokovska) brigada. Imala je četiri bataljuna s 850 boraca, a kasnije tisuću boraca. U početku je pod Štabom IV. OZ, a onda u sastavu 9. dalmatinske divizije. Komandant je Savo Drljević iz Crne Gore, komesar Mate Ujević iz Imotskog, ali je smjenjen – zamjenio ga je Dušan Ristić, a Mate Ujević je postao njegov pomoćnik. Neštoiza toga, 27. siječnja 1943. godine, kod Bosanskog Grahova od Dinarskog, Primorskog i Kninskog bataljuna, formirana je 5. dalmatinska brigada (kasnije nazvana Kninska). Imala je tri bataljuna i 550, poslije 960 boraca. Komandant je Petar Božović, komesar Milija Stanišić (oba iz Crne Gore). Neposredno poslije osnivanja 5. dalmatinska brigada ušla je u sastav 9. divizije.

Osnovana 9. divizija

Od 3., 4. i 5. dalmatinske brigade, u oslobođenom Imotskom, 13. veljače 1943. godine, Štab IV. OZ formirao je 9. dalmatinsku diviziju NOVH. Zapovjedništvo divizije činio je Štab IV. OZ – Vicko Krstulović, komandant, Ivica Kukoč, komesar, a načelnik štaba Josip Škorpić. Divizija je imala 2.119 boraca, ali već za osam dana imala je 3.600 boraca, a početkom ožujka 1943. godine oko 4 tisuće boraca. Međutim, brojno stanje nije održavalo njenu snagu jer je oko 50% boraca bilo bez oružja. Naime, pri formiranju, 9. divizija imala je samo 1.582 puške, 46 mitraljeza, 2 minobacača i jedan protuzračni top.

Deveta dalmatinska divizija imala je svoju manjkavost i u tome, što najveći broj boraca nije prije stupanja u novoformiranoj diviziju prošao kroz neke zapaženije oružane akcije. Pored toga, divizija nije imala vremena da se sredi, već je odmah, čim je formirana, primila na sebe teške borbene zadatke u sastavu Glavne operativne grupe Vrhovnog štaba NOB. U Dalmaciji tijekom veljače nastavlja se osnivanje novih partizanskih odreda i samostalnih bataljuna. Sredinom veljače 1943. godine u Dalmaciji je bilo devet partizanskih odreda. Osnovan je i Odred ratne mornarice...

B. M.

Divljenje Paveliću bez suvišnih zašto

Lani, u povodu 47. godišnjice smrti i blađdana bl. Alojzija Stepinca, »Glas Koncila« je s naslovnice vrištao: »Hrvatski narod ne može živjeti od komunističke kulture laži! A laži, ne baš »komunističke«, nego kaptolske, krenule su čak i prije Stepinčeva. Ove godine, podsjetio je u petak kardinal Josip Bozanić, Crkva će dostoјno obilježiti 110. obljetnicu rođenja i 10. obljetnicu proglašenja blaženim kardinala Stepinca. Ali pozor. Jer kardinal pretvara Stepinca u moralni uzor za cijelu naciju, za pojedince, »za opću i hrvatsku Crkvu te čitav hrvatski narod«. Stepinac je »znak prepoznavanja« zato što je u svojoj osobi sažeо »cijelu hrvatsku povijest«, kazao je.

Dakle, svi vi na mise! Jer je kardinal napomenuo kako se nastoji »da obilježavanje bude šire od nacionalnoga značenja«. Dodataj je kako je prihvaćanje istine znak opredjeljenja. A, znam ja vas, komunjare jedne. Dobro vas je »procitao« nadbiskup kada vam je poručio da »mno-gi i kad je sve evidentno, tvrde ono što žele tvrditi«. A što bi to moglo biti? Da je Stepinac bio ustaški i nacistički saveznik, promotor ideologije po kojoj se od njega do Bozanića ne prestaje koketirati s fašizmom koji vjeri pravi kompliment zbog nacije, a naciju uzdiže na stupanj božanstva? Stepinčeve per tutti! A što je to Stepinčeve, kada hagiografiju zamijenimo povijesnom znanošću? Divljenje Paveliću bez suvišnih zašto!

Čule su se u petak i tirade Živka Kustića,

koji reče nekoliko gromkih proturječnosti poput one da se Stepinac odupro i napasti na izravnu kolaboraciju s vlastima. Da je to »Stepinčeva Crkva« odbila. Molim? Kako je to odbila? Evo, kako: u Stepinčevom »Katoličkom listu« čitamo: »NDH stvoren je Božjom milošću, mudrim i požrtvovnim radom Poglavnika i ustaškog pokreta te voljom naših saveznika. Od osnutka Države (...) učinjena su djela, koja zadivljuju «(Nadbiskup Stepinac u članku »S nadom u bolju budućnost«, KL, Broj 32/1941.). I zašto se onda čuditi kada čitamo, prema mišljenju povjesničara i publicista Ive i Slavka Goldsteina (»Holokaust u Zagrebu«, Zagreb, Novi Liber-ŽOZ 2001, str. 559-578), da se sam Stepinac načelno nije protivio donošenju rasnih zakona koje naziva »protužidovskima«, već samo nekim njihovim aspektima i rigorozno j provedbi. Štoviše, da ih je često opravdavao?

Ushićenje uspostavom NDH je sasvim logično. Da nije bilo simpatije za NDH, nadbiskup Stepinac ne bi požurio već 16. travnja 1941., prvi dan po Pavelićevu dolasku u Zagreb, posjetiti Poglavnika da bi izrazio odanost novom režimu i da bi blagoslovio osnutak te tzv. države.

Osoba koja je vjerovala i javno širila misao da je rasistička NDH »Božje djelo«, svojim je biskupima i cijelom puku 28. travnja 1941. poslala okružnicu u prigodi uspostave marionetske hrvatske države ocjenjujući da se radi o »najzamašnijim događajima u životu hrvatskog naroda

... o davno sanjanom i želenom idealu«. A već tada je bila uništena sinagoga u Osijeku (14. travnja), već je bila donesena temeljna zakonska odredba (17. travnja) kojom se ozakonjuje najgori politički i rasistički teror. Svakome, posebno Stepincu, je moglo i trebalo biti jasno da su vlasti NDH krenule bitno drugačijim putem od onih kojima se ostvaruju etičke zasade kršćanstva i pravednog društva.

Govoreći o fotografijama Stepinca s Antonom Pavelićem, don Živko Kustić je kazao da »to što crkveni poglavar s vlastima razgovara nije znak da je smatra zakonitom idu joj podilazi«. Kustićev »nije šija nego vrat« glasi ovako: Crkva mora biti uz narod, da joj »mora biti važna većina naroda« Ona treba sigurnu opciju, baš kao što je i nadbiskup Stepinac zaigran na, za njega, sigurno: mi kolaboraciju s ustaškim koljačima i nacističkim okupatorima.

Slava Stepincu? Ma dajte ljudi. Slava antifašistima! Jer inače, ako popustimo, Crkva će realizirati ono što pokušava od Stepinca na ovamo i što je savršeno jasno rezimira predsjednik Mesić: redizajnirati povijest Drugog svjetskog rata i naknadno pretvoriti pobednike u zločinče, a poražene u pobednike. Maske su svima pale. Crkva čak i preko Komisije za pravdu i mir napada Tita da bi indirektno veličala Poglavnika.

(Komentar novinara Drage Pilsela prenosimo iz »Novog lista«

Tradicija

POTICAJ NARODNOM OTPORU

•Zajednica UABA Krapinsko-zagorske županije obilježila 65. godišnjicu poznatog partijskog savjetovanja

Zajednica udruga ABA Krapinsko-zagorske županije obilježila je 65. obljetnicu okružnog partijskog savjetovanja održanog u Ravnicama 6. i 7. veljače 1943. godine. Pokroviteljica prigodne svečanosti bila je županica Sonja Borovčak, a uz antifašističke borce i simpatizere iz zagorskih gradova i općina prisutni su bili i predstavnici SABA RH Josip Skupnjak, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Zvonko Huzak i Mario Šimunković.

Predsjednik županijske organizacije antifašističkih udruga Mijo Balija govorio je o značenju partijskog savjetovanju i poticanju razvoja ustanka i antifašističke borbe naroda tog dijela Hrvatske. Pozdravljajući skup županica Sonja Borovčak posebno se

zahvalila antifašistima za njegovanje i čuvanje tradicija NOB-e, u čemu će i dalje imati podršku lokalnih vlasti. Juraj Hrženjak podsjetio je da masovno sudjelovanje naroda u otporu neprijatelju i stvaranje partizanskih jedinica i zagorske brigade.

Delegacija ZUABA položila je cvijeće na spomenik u spomen partijskog savjetovanja koje je održano u kući Bartol Josipa na Hrsovom brijezu u Ravnicama. J. S.

Spomen na ustaničke dane

SUSRET U JAJCU

Nakon mnogo godina od povijesnih događaja potkraj studenog 1943., u Jajcu su se ponovno okupili brojni antifašistički borci i simpatizeri iz svih dijelova bivše Jugoslavije da bi uz bogat program obilježili 64. godišnjicu II. zasjedanja AVNOJ-a i manifestirali privrženost odlukama koje su za sljedećih 50 godina odredile budućnost naroda na ovim prostorima.

•Antifašisti iz svih dijelova bivše Jugoslavije obilježili 64. godišnjicu II. zasjedanja AVNOJ-a

Obilježavanje tog datuma dobilo je i službeni karakter, jer su se u njegovu organizaciju prvi put uključili i predstavnici Grada Jajca.

Uz ostale sudionike na manifestaciji je sudjelovala i delegacija SABA RH (**Krešimir Piškulić**, **Antun Magic** i **Stanko Nick**) položila vijenac na spomenik palim borcima i prisustvovala svečanom skupu u dvorani gdje je prije skoro šet i pol decenija zasjedao AVNOJ.

Član organizacionog odbora **dr.**

Enes Miljak najavio je da će se na obnovi te zgrade i postavljanju muzeja AVNOJ-a ove godine intenzivirati, kako bi muzej i službeno bio otvoren 29. studenog 2008. gdine, odnosno do obilježavanje 65. godišnjice zasjedanja AVNOJ-a.

Domaćini kažu da je interes domaćih i stranih posjetilaca za Jajce i njegovu povijesnu ulogu u porastu, pa se nadaju da će postati i atraktivna turistička destinacija.

A.Z.

Svečani skup u dvorani gdje je prije 65 godina zasjedao AVNOJ

Delegacija SABA RH polože vijenac na spomenik

RADNA AKCIJA

•Članovi udruga iz Garešnice i Daruvara uredili okoliš devastiranog spomenika na lokalitetu »Jama«

Oko četrdeset članova udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Daruvara i Garešnice okupilo se na zajedničkoj radnoj akciji i druženju na spomeničkom lokalitetu »Jama« u blizini Garešnice. To je bila poznata ilegalna baza i središte partizanskog djelovanja u pripremama i početku ustanka na širem području Slavonije i Moslavine. Smještena u blizini sela Hrastovac kod mlinu Bogumila Vojačeka na rijeci Toplici na samoj granici Moslavine i Slavonije, pružila je utočište mnogim partizanskim ilegalcima i bila mjesto planiranja brojnih političkih i oružanih akcija u presudnim trenutcima dizanja ustanka.

Poslije uređenja okoliša i čišćenja skoro u potpunosti devastiranog spomenika sudionike ove zajedničke aktivnosti pozdravio je predsjednik Udruge iz Daruvara **Zdravko Drašner**. Kratko se osvrnuo na značaj ovog lokaliteta te pripreme na ovim područjima Moslavine i Slavonije za dizanje ustanka. Napomenuo je da datum ovog druženja nije slučajno izabran, jer je prije 66 godina 4. listopada 1941. godine donijeta odluka o formiranju odreda »Matija Gubec« od komunista Banove Jaruge i Kutinskog kraja.

Nakon toga riječ je uzeo učesnik NOB-e i jedan od najstarijih sudionika ovog skupa **Đuro Tumbas**. Vrlo

nadahnuto je govorio o pripremama za dizanje ustanka u ovim krajevima, a posebno o povijesnoj i neprocjenjivo značajnoj ulozi **dr. Pavla Gregorića** člana CK KPH, koji je krajem svibnja 1941. godine došao na ovo područje i baš iz »Jame« vrlo aktivno djelovao na političkim i vojnim pripremama za organizaciju oružane borbe.

Sudionici druženja zajednički su zaključili da ono postane tradicionalno uz zadaću objju udruga, da što prije priđu uz pomoć jedinica lokalne uprave i samouprave obnovi devastiranog spomenika na ovom dosada zaboravljenom antifašističkom lokalitetu.

N.P.

Udar kardinala na temeljne slobode građana?

•Književnik Slobodan Novak u otvorenom se pismu, objavljenom u »Večernjem listu«, kritički osvrnuo na božićnu poruku kardinala Bozanića

Ne poznam doduše u izvornom obliku ovogodišnju božićnu propovijed **kardinala Bozanića**, ali mi je, kao i stotinama tisuća hrvatskih čitatelja, predstavljena u visokotiražnom dnevniku interpretirana od dvoje ozbiljnih novinara pod naslovom »Ateizam gori od grijeha struktura«.

Ta interpretacija **Dražena Čurića** i **Tee Romić** sadrži tek neki delikatni prizvuk čuđenja, jer vjerojatno izvjestiteljima i nije primjeren polemičniji ton, i taj jedva uočljiv rezervirani stav, jedino je što sam pročitao o toj blasfemičnoj propovjednikovo tvrdnji i pouci, a zapravo optužbi.

Tri tmine

Iz procitanog proizlazi da je naš pastir nabrojio nekakve tri tmine, od kojih je jedna gora od druge. Zapravo: od kojih je treća najužasnija. Za dvije od tih takozvanih tmina i dosad smo svi znali, i to možda bolje nego naš državni tužitelj: to su, prvo, osobni grijevi, kako se navodi: nasilje, otmice, pronovjere, nepoštovanje, pljačka banke ili trgovine (time se, dakako, ne misli reći da su ostale pljačke dopuštene). I drugo: društvene zablude, različiti neredi, kao nezaposlenost, gospodarske krize, rašireni oblici korupcije, političke krize u kojima se gubi smisao zajedničkog života i zalaganja, nesuglasice, sukobi i ratovi.

Crkvene dogme izvan Crkve

Znamo da je negiranje crkvenih dogma grijev unutar crkvenih obzora, ali ne i izvan njih. Svi drugi grijevi o kojima je kardinal pokušao govoriti u propovijedi nisu samo grijevi protiv crkvenog učenja nego su to ljudski grijevi, jednak pogubni za sve građane, za sve ljude, bez razlike, i u Crkvi, i u Komunističkoj partiji, i na sudu, i u građanstvu

Tako piše. Tako je to u dobroj namjeri prepričano. Ali, dopustimo, uz ispriku izvjestiteljima, da možda propovjednik nije ipak htio reći da su »strašni grijevi«, kao nasilje, otmice i pljačke samo »najblaži oblik« naših osobnih grijeva.

Možda u izvornom obliku, u propovijedi, ni »razni neredi«, nezaposlenost, nesuglasice i ratovi nisu baš postavljeni u isti red u kvalifikaciji društvenih zabluda. Ali tako se, očito, ipak moglo pričiniti dobromanjernu slušatelju. Njegova preuzvišenost zaključuje da su to grijevi volje i zajedničkog stava, da su posljedica kolektivnih zabluda i procjenjivanja i proširene moralne i duhovne ljestnosti. Ne bih se usudio upravo citiranu zavisnu rečenicu označiti znakovima navoda, unatoč svom povjerenju u izvjestiteljevu i izvjestiteljičinu preciznost, jer mi jednostavno ove definicije ne zvuče »vrlo nadahnuto«, nego prije bih rekao: nedomišljato i zbrkano.

Ali te dvije tmine, ma koliko bile grješnicima i neporočnima jasne, prozirne i bjelodane, ostavljam, ovako nenadahnuto opisane, u tmini nadbiskupske kvalifikacije, jer mi je ona treća, a najgroznija tmina, ostala u svojoj paklenskoj strahoti i pogubnosti zasad potpuno neprozirnom: Bozanićevu izjavu, kako je »negiranje Boga još gori grijev od korupcije, sukoba i gospodarskih kriza«, moje agnostičko oko ne zna pročitati drugačije nego kao neoprostiv grijev crkvenih »struktura« protiv osnovnih građanskih prava i sloboda, protiv slobode mišljenja, protiv slobode vjeroispovijedanja, protiv slobode filozofskog spekuliranja. Protiv prava na vlastiti stav. To je optužba koja vonja po paljevinu inkvizicijskih lomača. Koja časne ljude proglašava kriminalcima. Ne bezvjernicima, već zločincima. Pa pitam tog uvaženog gospodina: Vidi li se što s njegove propovjedaonice malo i izvan crkvenih vrata?

Po kojoj se pak logici smiju nevjernici kvalificirati kao najteži prijestupnici, kao disidenti i prekršitelji osnovnih zasada partije, stranke, družbe, organizacije, crkve – kojoj ne pripadaju. Zar nije izvan pameti ukazivati na vjerske grijehe nevjernika? Na partijske grijehe nepartijaca?

Nisu zločinci jer različito misle

Nikakav kardinal ne može pravoslavnog vjernika proglašiti prekršiteljem samo zato što ne vjeruje u Bezgrješno začeće Blažene Djevice Marije! Niti može bilo koga osuditi zato što se pita pred kim i od koga nas je to Krist otkupio i spasio. Hrvatski narod ne sačinjava milijun praktičnih vjernika i tri milijuna zločinaca, nego nekoliko milijuna ljudi koji različito misle, pa su i slobodni u svojim različitim uvjerenjima s neotuđivim pravom slobodnog izražavanja.

Ako li je crkveni dostojanstvenik samo vjerski autoritet, kako se ovom tvrdnjom nehoteć predstavlja, zastupajući i generalizirajući stav Crkve, zašto se onda obraća svima nama, kojih se njegovi interni zavjeti ne tiču, zašto se okomljuje i na građanske, političke, društvene prekršaje, umjesto da to rješava u ispovjedaonici.

Zašto se sa toliko žestoke samouvjerenosti služi dvostrukim mjerilom?! Može li se ekskluzivno mjerilo crkveno ili bilo koje zatvorene zajednice nasilno namestiti ostalima, a pogotovo može li se one koji ta mjerila ne prihvataju oglašavati kriminalcima! U ime koje pripadnosti kojega morala?

Moralni arbitar

Ne mislim ni ja, kao ni gospodin Bozanić, da on ne bi mogao biti jedan od najvećih moralnih autoriteta u našem društvu. Jer je Katolička crkva, kao, uostalom, i druge vjerske zajednice, barem po onome što u svjetovnom smislu zastupa i propovjeda u svojoj moralki, u velikoj mjeri istinski moralni arbitar.

Ali društvo je zajednica i vjernika i ateista, i to nije nikakva podjela, nego zbroj po svim laičkim kriterijima.

ČITATELJ JE U PRAVU

Naš revni čitatelj ZVONIMIR REŠETAR u svom pismu Uredništvu »Glasa« reagirajući na prikaz knjige dr. Đure Zatezala »JADOVNO - sistem ustaških logora 1941.« (broj 52 našeg lista), s pravom nas upozorava kako je autor priloga upotrijebio neutemeljene formulacije - »hrvatski ustaški logori«.

Ispričavamo se Zvonimiru Rešetaru i svim čitateljima »Glasa«. Riječ je o prevodu (nenamjernom) autora prikaza a i Uredništva lista. Takve formulacije nisu stajališta Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, dakako ni stav Uredništva lista »Glas antifašista demokratske Hrvatske«.

Ustav Republike Hrvatske u svojim izvořišnim postavkama izričito kazuje da se hrvatska državnost zasniva na odlukama ZAVNOH-a, nasuprot NDH. I predsjednik Republike **Stjepan Mesić** u jednom od svojih govora vrlo jasno interpretirajući Ustav kaže: »Ono što se zvalo Nezavisna Država Hrvatska, a što je utemeljeno pod patronatom fašističke Italije i nacističke Njemačke i ustrojeno na osnovama ideologije i prakse nacizma i fašizma, to nije bila država, iako se tako pokušavala prikazati. Ta tvorevina je bila sve prije nego nezavisna. I napokon, nazvati je hrvatskim imenom bila je sramota i uvreda za cijeli hrvatske narod.«

To je i stav SABA RH i ovog uredništva. NDH nije bila niti hrvatska niti država. Može se nazivati nacifašističkom

tvorevinom, zločinačkim režimom ili nekim drugim prijevom ali ne »hrvatska« i ne državom. Dakle, ne »hrvatski ustaški logori«, ne »hrvatska ustaška država«, niti »ustaška država u Hrvatskoj«. Analogno tome: ne hrvatski ustaški logori, već ustaški logori u Hrvatskoj. Jednako tako - nacistički logori u Njemačkoj, nacistički logori u Poljskoj, logori talijanskih fašista u Hrvatskoj... Kakav god pridjev upotrijebili ne smijemo izjednačavati narode sa zločinačkim nedjeljima neke zločinačke grupe, nekog pokreta ili vladavine koji su pripadnici određenog naroda.

I u novijoj povijesti je bilo logora u kojima su ljudi zatočeni i zlostavljeni zbog svoje nacionalnosti i vjeroispovijesti. Logori u Mostaru u kojima su zatočeni Bošnjaci nisu bili hrvatski već velikohrvatskih nacionalističkih ekstremista, tako i logori u Bosanskoj krajini u kojima su zlostavljeni Bošnjaci i Hrvati nisu bili srpski, već logori velikosrpskih ekstremista. Kao što srpski narod nije odgovoran za ubijanja i klanja Muslimana koja je naredio Draža Mihailović u području Foče i Goražda u Drugome svjetskom ratu. To su nacionalističko četničke žrtve, kao i žrtve Srebrenice koje su nisu bili zločini srpskog naroda, već zločini ekstremno nacionalističke politike srpskih nacionalista.

Eduard Vostrel

glavni i odgovorni urednik

Akcije

• Predstavnici sedam županijskih saveza utvrdili program ovogodišnjeg obilježavanja značajnih povjesnih događaja iz NOB-e na području Sjevernozapadne Hrvatske.

Predsjednici sedam županijskih saveza antifašističkih boraca i antifašista Sjeverozapadne Hrvatske i sekacija X. korpusa zagrebačkog na zajedničkom su sastanku (predsjedavao potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak**) ocijenili da su u prošloj godini uspješno ostvareni zadaci i akcije na njegovanju tradicija i promicanju vrijednosti narodnooslobodilačke i antifašističke borbe.

Na sastanku kojem su prisustvovali i članovi Izvršnog odbora SABA RH **Krešimir Pikšulić** i **Antun Magić**, istodobno je upozorenio da su najslabiji rezultati, iako ima i pozitivnih primjera, postignuti na primanju mlađih u članstvo antifašističkih udruga, što i dalje ostaje njihov prioritetski zadatak.

Sudionici ovog radnog dogovora traže i veće angažiranje kod državnih organa na

12 MANIFESTACIJA

provođenju stavova i zaključaka iz saborske Deklaracije o antifašizmu, kao i daljnjem poboljšanju suradnju s lokalnim organima vlasti, političkim organizacijama i nevladinim udruženjima.

Također je dogovoren da, uz županijske i lokalne antifašističke udruge, organizatori i nosioci ovogodišnjih obilježavanja 12 obljetnice značajnih povjesnih događaja iz NOB-e budu županije, gradovi i općine, uključujući i njihovo pokroviteljstvo.

Predviđeno je da se takve manifestacije održe u povodu 65. godišnjice brigade »Braća Radić«, Prve moslavačke brigade, 32. ratne divizije, brigade »Matija Gubec«, brigade »Jan Žiška«, Zagrebačkog partizanskog odreda, Zagorskog odreda, Bjelovarskog partizanskog odreda, oslobođenja Le-

poglave, Šemovečke bitke, Oborovečke bitke i Skupštine NOO MZ općine Kotarevo u Varaždinskoj regiji.

J. Skupnjak

S prošlogodišnjeg obilježavanja Šemovačke bitke

•Uz izložbu o X. korpusu zagrebačkom održan okrugli stol o novijoj povijesti ovog područja

U druga antifašističkih boraca i antifašista Garešnica ostvarila je vrlo značajan projekt sa ciljem promicanja antifašističke misli i borbe za povijesnu istinu, kao i osude zloupotrebe povijesti u političke i ideološke svrhe. U suradnji

Glavni urednik knjige i voditelj znanstvenog skupa o Bleiburgu i Križnom putu i istaknuti antifašista Juraj Hrženjak emotivno je govorio o svojoj vezanosti za garešnički kraj i Moslavini, kao i o dubokoj ljudskoj i povijesnoj, te slobodarskoj suštini antifašističkoj borbe. Zato je osporio pravo da bilo tko negira uzvišene moralne i plemenite ciljeve partizanske borbe i njezinih boraca, koji su se i politikom, moralom i odnosima prema ljudima u potpunosti razlikovali od okupatora i njegovih pomagača. Nametanje Bleiburga kao mita i grobnice Hrvata i Hrvatske predstavlja najgrublji revizionizam novije hrvatske povijesti, kao i otvoreni napad na Ustav Republike Hrvatske, te demokratska i europska opredjeljenja njenih građana.

s Predsjedništvom SABA RH organizirana je dugo očekivana fotoizložba »X. korpus zagrebački« i okrugli stol vezan za povijesne teme.

Uz uvodne riječi potpredsjednika UABA Garešnica **Nikole Purana** izložbu je otvorio potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak**. Kao istaknuti vojni i politički rukovodilac u X. korpusu i jedan od autora izložbe naglasio je ne samo vojnu već i povijesnu ulogu Korpusa u borbi protiv značajnih neprijateljskih snaga na strateški osjetljivom prostoru sjeverozapadne Hrvatske. Izložba slikovito i sadržajno govori ne samo o borbenim djelovanjima jedinica Korpusa, već i bogatom kulturnom, sportskom i društvenom životu i aktivnostima boraca, tih mlađih ljudi koji su i u surovim ratnim uvjetima znali cijeniti sve radosti života, znajući da će doći ljepše i bolje sutra.

Okrugli stol održan je uz nazočnost većine članova udruge, gostiju, i predstavnika medija. Uz pozdravnu riječ predsjednika

dnika udruge **Milana Ivančevića**, sudionicima skupa obratio se u ulozi domaćina gradonačelnik Garešnice **Milan Sužnjević**. Okrugli stol organiziran je u dva dijela, a vođenje je preuzeo profesor povijesti **Nikola Puran**.

Prvi dio realiziran je kao prikaz i promocija knjige »Bleiburg i Križni put 1945.«. Uvodno izlaganje o ciljevima i narednim zadacima oko povijesnog i znanstvenog oblikovanja ove, za Hrvatsku

radni naslov »Osvrt na noviju povijest Garešnice«, čiju realizaciju je pripremila radna grupa Predsjedništva UABA Garešnica. U uvodnom izlaganju **Nikola Puran** kao voditelj radne grupe istaknuo je niz problema vezanih za historiografiju Garešnice, čija sуштина leži u dosta neodgovornom, pa i nestručnom pristupu povijesnim zbivanjima na ovim prostorima.

Na djelo autorice **prof. Ruže Lenac-**

BORBA ZA POVIJESNU ISTINU

značajne teme, dao je **Josip Skupnjak**. Naglasio je da su ta povijesna zbivanja iz određenih razloga potiskivana i u bivšoj državi, a poslije II. svjetskog rata služila su političkoj emigraciji za obračun s partizanskim pokretom i socijalističkom Jugoslavijom. Poslije 1990. godine političari desne orientacije, ali i nažalost dobar dio znanstvenika i povjesničara žele Bleiburg i Križni put prikazati kao najveće povijesno stradanje hrvatskog naroda, okrivljujući bezrezervno za to partizanski antifašistički pokret i njegovo rukovodstvo na čelu s Titom.

Njima svakako nije za cilj povijesna istina i traganje za uzrocima i objektivnim uvjetima stradanja vojnika i civila u metežu završnih borbi, kada je već II. svjetski rat u Europi završio, nego rehabilitacija ustaštva i NDH-a, kao i relativizacija njihovih zločina. Upravo zato SABA RH i njegov Savjet antifašista imaju za cilj znanstveno istraživački doći do povijesne istine i spriječiti da ova tema kao i tragični događaji iz svibnja 1945. godine prestanu biti i dalje uzrokom dubokih podjela i suprotstavljanja u hrvatskom društvu. Iz tih razloga priprema se izlaženje i druge knjige, koja će još cijelovitije analizirati i znanstveno dokumentirati posebno zadnjih nekoliko dana ratnih zbivanja na tlu bivše Jugoslavije, rekao je Skupnjak.

Poseban doprinos prvom dijelu Okruglog stola dali su gosti iz Zagreba, autori priloga u knjizi »Bleiburg i Križni put 1945.« - **dr. sc. Branko Dubravica, mr. sc. Ivan Fumić i Juraj Hrženjak**.

Drugi dio Okruglog stola nosio je

S otvaranja izložbe o X. korpusu

Brleković »Garešnica od »gara« do grada« uvodni kritički osvrt na prikaz starije povijesti dao je Nikola Puran. Iscrpnije izlaganje o manjkavostima i neobjektivnom pristupu povijesnim zbivanjima tijekom II. svjetskog rata, a posebno perioda poslije rata, koji je autorica potpuno minimalizirala, podnio je dipl. ekonomista i istaknuti gospodarstvenik poslijeratnog razvijta Garešnice **Zvonimir Rijetković**. Naglašen je negativistički odnos autorice prema antifašističkoj borbi i djelovanju komunista Garešnice, bez osude NDH i pripadnika ustaškog režima. Čak se i pozitivno ocjenjuju pojedinci kao otvoreni suradnici ustaša, a za istaknute partizanske borce i rukovodioce, kao i zaslужne građane u gospodarskom i kulturnom razvitku Garešnice, u knjizi nije bilo mjesta

Posebnu pozornost pobudio je prikaz knjige grupe autora »Garešnički žrtvoslov« iz 1997. godine. Osvrt na namjere autora, metodologiju pisanja knjige, kao i na izbor povijesnih izvora dali su **Nikola Puran i Branko Mutak**. Knjiga je vrlo skromnih stručnih i profesionalnih dometa, a otvoreno širi nacionalnu mržnju i netrpeljivost, poziva na podjele i sukobe, te ustaštvu i NDH prikazuje kao jedini povijesni izbor i nužno rješenje za hrvatski narod. Nema osude ustaškog režima i njegovih zločina, a ustaše su prikazani kao »borci« za identitet, slobodu i državnost Hrvatske. Očito da autori nimalo ne poznaju ljudi i povijest ovoga kraja, koji su uvihek imali jedan kvalitetan suživot bez obzira na sve životne nedraće i izazove, gdje su humanost, poštovanje i poštovanje različitosti bile i ostale trajne vrijednosti sve do danas. Sudionik NOR-a i dobar poznavatelj bliže prošlosti Garešnice, predsjednik Nadzornog odbora UABA Garešnica **Martin Majcan** iznosio je niz konkretnih podataka o netočnostima i neprovjerjenim podacima od strane autora knjige, a okrugli stol završio zaključkom o potrebi izdavanja biltena sa svim prilozima i diskusijama, te nastavljanju borbe za povijesnu istinu.

N. Puran

Piše: Toma Šević

»U« Krug za trg

Kako je krenulo, ulična »demokracija« će nam još svrstati donijeti. Tako smo doživjeli da se fašisti okupljaju »U« Krugu za trg i javno presvlače u crveni plašt ne bi li javnost pomislila da su i oni demokrati. S obzirom na to da je karnevalsko vrijeme završilo, a počela korizma, očito je da su zakasnili s tim maškaranjem i fašnikom. Međutim, htjeli su možda baš, pod maskama, pokazati svijetu da su i oni tobože za antifašizam. I to samim tim što su odani prvom hrvatskom Antifašistu. Naravno, Anti Paveliću fašistu.

No, ipak nisu mogli otrpjeti samo crvenu maskirnu »farbu«, nego su ipak demonstrirali i svoju izvornu, najdražu im crnu. Stoga su širokom crnom tkaninom prekrili dobar dio trga pa čak i »Zdenac života« uz veliki natpis »ex lex« što u prijevodu znači bezakonje. Iz te parole, koja nije bila maska, odmah su dali do znanja za što se zalažu i koji »pravni« ambijent im odgovara. Crnom tkaninom su kazališno inscenirali poželjno im spuštanje »guste magle«.

Na prsima i leđima su, da se vidi s obju strana, ispisali parolu »Zločin je zločin« pa su se time na adekvatan, »zločinački« način predstavili javnosti. I to bez uvijanja, transparentno. Od tri riječi koje su našarali na glavnoj paroli, dvije su im zločin. A to znači četiri zločina po jednoj osobi, dva na grudima, a dva na leđima.

Sada je antifašističke borce i antifašiste obuzela strepnja hoće li doktor Jurčević i njegovi pacijenti, koji su pravili tragikomični igrokaz na Trgu maršala Tita, promijeniti svjetske stavove o Titu. Pa će putnici iz Hrvatske, kad dodu u neku daleku zemlju, slušati drukčije reakcije, nego do sada. Možda neće više čuti: »Znamo, vi ste iz zemlje u kojoj je bio Tito«, nego »Znamo, vi ste iz zemlje u kojoj je Jurčević«. Tko zna, možda će tako postati planetarno poznat upravo »lider« lakiđije na Trgu maršala Tita, dr. Jurčević zajedno sa svojim isto(u)mišljenicima. S njim je organizatorica bila i Zdravka Bušić. Prezime joj je poznato i u Americi. Jer je Bušić vrlo slično prezimenu sadašnjeg američkog predsjednika.

Međutim, nismo do kraja načisto ni s tim je li ovo, maloprije spomenuto, jedini način da blajburški doktor Jurčević postane (s)podoban za svjetsku slavu. Jer, upravo je ovih dana nadbiskup zagrebački, kardinal Josip Bozanić, objavio da je imenovao egzorcista (istjerivača zlih duhova) na Kaptolu. Ali, bez priopćenja njegova

imena, a kamoli prezimena za javnost. Što ako je egzorcist, možda kojim slučajem, baš i dr. Jurčević, »povjesničar« koji je, inače, blizak crkvenim krugovima? Pa je on, recimo, dobio zadatak da u suradnji s Bo(g)zanicem, istjeruje »đavola« iz »opsjednutih« antifašista i preokrene ih protiv svoga nekadašnjeg antifašističkog vođe. Te da tako preobrati sve partizane u ustaše, na primjer. I egzorcizmom poraz fašista u Drugom svjetskom ratu pretvori u pobjedu. Na taj način bi Ante Pavelić, Draža Mihailović i njihovi veliki vode Hitler i Mussolini, nakon tolikog povijesnog čekanja, konačno došli na pobjedničko postolje.

Znaju oni da bez medijske logistike ne mogu daleko dokoturati svoj Krug za trg te da im tu neće biti dovoljne samo egzorcističke sposobnosti. Zato su bili tražili pa i dobili mogućnost da na ekranu hrvatske državne dalekovidnice javno promidžbiraju svoj skup. Tako se dogodilo da su dr. Jurčević i ostali Titomrsci svako malo bili pripuštni kao gosti najgledanijih emisija, kako gledateljstvo ne bi ostalo uskraćeno za informaciju o tako značajnom događaju kazališno-fašističkog sadržaja. Treba razumjeti i to da HTV, po svojim »demokratskim« uzušima, nije mogao dati prostor čak i drugoj strani, odnosno nekome od antifašista da najavi i svoj skup na istom Trgu i njegove ciljeve. Na državnoj dalekovidnici su vjerojatno shvatili da su im ovi prvi previše ispunili program, pa kud bi stigli da još daju i drugima.

No, možda su Prisavci i u pravu. Jer je poznato da su anifašisti demokrati i da im je demokracija i cilj i sredstvo. A s druge strane fašizam je sušta suprotnost i nema demokracije i ljudskih prava. Pa je onda HTV dalmatina zaključila da upravo fašistima trebaju pružiti demokratski ekran da oni po njemu »šajbaju« pa da vide kako se mogu služiti i demokratskim HTV sredstvima za svoje nedemokratske ciljeve. U tom slučaju ipak cilj opravdava sredstvo, jer javna televizija ima i važnu edukativnu ulogu.

I izvještaj s trga bio je na HTV dnevniku također »edukativan«. Urednica, izvjesna Sunčica, koju educira njena prijateljica, a uz to i šefica, Hloverka, uredno je prikazala čovjeka s »irokez frizurom« kao tipičnog antifašista na Trgu maršala Tita. Tako, gotovo umjetničkom, montažom se sugerira gledateljstvu na kojoj su strani Trga bili čudaci. To je bio jedan od pravih primjera irokez-frizi-

ranja javnosti s maskiranom porukom kakve se ne bi prisjetili čak ni Goran Milić i Jozo Kapović zajedno u »Brisanoj prostoriji« HTV-a.

Sjećamo se njih zbog prikazanja koje su priredili 6. prosinca protekle godine. Kao da se čulo »Evo zore evo dana, evo Jozu i Gorana«. Jozu Kapovića i Gorana Milića u emisiji državne dalekovidnice u novom pokušaju potpunog izjednačavanja fašizma i antifašizma, odnosno ustaša i partizana.

Grupa mladih je negdje pjevala neke pjesme, među kojima i »Druže Tito mi ti se kunemo«, pa je HTV dvojac krenuo u u(ne)redivanje priloga o tome na način da su doveli i nekog Tihomira Dujmovića da on dade »komentar« o tome. Lucidno su se sjetili da, iako bez ikakvih kriterija, izaberu baš tu »ličnost« da »siluje« javnost o ovoj temi. Kako su i očekivali brisači prostora, on je svoje i odradio po njihovom »ćeifu«. Zabrinut zbog navale antifašizma, on je »ozbiljno« zapitao - A što bi bilo da su neki drugi pjevali ustaške pjesme? Onda je, kako to i sliči i priliči, dao i »odgovarajući« odgovor: Odmah bi bilo žestoke reakcije, a na pjevanje o Titu ništa.

Drugim riječima, pjesmu »Druže Tito, mi ti se kunemo« tretirali su isto kao da je »Jasenovac i Gradiška Stara«, Milićevog ljubimca Marka Perkovića Kalašnjikova ili Thomposna (naime, po nekoj puščetini jest dobio ime, ali tko će upamtiti po kojoj od ovih).

Kriteriji su kriteriji, njih treba poštivati, pa makar oni bili i protiv ustavnih odredbi. Jer ako u Ustavu piše da se Hrvatska temelji na antifašizmu to ne mora značiti da se svi moraju ponašati u skladu s tim. Pa to bi bilo totalitaristički i antidemokratski. Barem kako demokraciju shvaćaju U Krugu za trg. U takvom tumačenju demokracije uveliko im pomaže i Crkva u Hrvata. Koju toliko žulja kada se demonstrira protiv Tita i antifašista, da ne može suzdržati sve i da hoće. Ipak se angažirala u tome pa se upetljala i Komisija HBK »Iustitia et pax« i u ime »Centralnog komiteta« Crkve dala punu »potporu« inicijativi »Krug za trg«.

Na kraju valja samo podsjetiti da su se »Kazalištarci« U Krugu za trg okupili devetog, a ne 11. veljače kad je Svjetski dan bolesnika. Međutim, može se tolerirati, jer su svega dva dana u pitanju pa neka ispadne kao da su se primjereno okupili baš povodom tog datuma.

PULA

Ispred spomenika, žrtava fašizma u Titovom parku na pulskoj rivi - predstavnici Saveza antifašističkih boraca, Grada Pule, Istarske županije te nevladine organizacije za promociju u zaštiti ljudskih prava polaganjem vijenaca svećano su obilježili Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma. Minutom šutnje te govorom predsjednice udruge Homo **Mirjane Galo**, odana je počast svim žrtvama fašističkog i drugog nasilja s porukom da se takve strahote nikad više ne ponove.

Znakove fašizma treba na vijeme prepoznati i odmah neutralizirati. Želimo da mladi shvate i njeguju neke osnovne vrijednosti europske civilizacije, poput antifašizma. Istra i Pula su tolerantne sredine gdje se antifašizam cijeni kao vrijednost, a to govore i ovi njemu posvećeni spomenici, poručeno je tom prigodom.

L.D.

Polaganje vijenaca na Spomenik žrtvama fašizma

OSIJEK

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Osječko-baranjske županije održala je izbornu skupštinu na kojoj je izabrala novo predsjedništvo. **Nikola Opačić** izabran je za predsjednika, dok su potpredsjednicima imenovani **Josio Grljušić** i **Dragica Perković**. Za tajnika je izabran Pero Matić, a članovi predsjedništva su **Miloje Stanić** i **Darije Papa**. U ime

SABA RH na skupštini su bili **dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović** i **Antun Magić**. Novoizabrani člani ljudi Zajednice zacrtali su programske smjernice za iduće četverogodišnje razdoblje među kojima su: njegovanje tradicije i obilježavanje značajnih dataka, organizacijsko i kadrovsко jačanje, obnova spomeničke baštine, pružanje pravne zaštite, informativno-izdavačka djelatnost, te socijalno-zdravstvena zaštita članova.

P.D.

Sa skupštine osječkih antifašista

PETRINJA

U selu Jošavici je utemeljena prva podružnica Udruge antifašističkih boraca NOR-a i antifašista Petrinje. Podružnica ima 17 članova. Predsjednik je **Ranko Ranić**, a na osnivanju su bili rođeni Jošavićani **Živko Juzbašić**, **Milan Nožinić**, **Duško Plavljanović** i drugi.

Osnovat ćemo podružnice i u Sušnjaru i Nebojanu - najavio je predsjednik petrinjske udruge ABA **Joso Fakčević**.

P.A.

VARAŽDIN

U povodu Međunarodnog dana invalida, 3. prosinca, Udroga ratnih i mirnodopskih vojnih invalida u suradnji s Udrogom antifašističkih boraca i antifašista te Društva »J. B. Tito« Grada Varaždina i Varaždinske županije odali su počast poginulim i umrlim borcima te invalidima polaganjem zajedničkog vijenca na spomenik i kosturnicu u parku NOB-a na varaždinskom groblju. Počast je odana i Ratku Perneku, članu predsjedništva udruge RMVI Varaždina i Varaždinske županije, preminulom nakon neuspješnog liječenja od posljedica prometne nesreće.

M. Turkalj

Odavanje počasti polaganjem vijenaca

ROGOZNICA

U Rogoznici se obnavlja spomenik za 50 antifašističkih boraca tog kraja podignut sredinom osamdesetih godina prošlog stoljeća, a devastiran tijekom devedesetih. Općinsko poglavarstvo prihvatio je idejno rješenje i donijelo odluku o izvođaču, tako da su stvoreni preduvjeti da se nakon desetak godina obnovi spomenik na kojem će biti uklesana imena svih poginulih.

U Udrži antifašističkih boraca i antifašista Rogoznice podsjećaju da su tijekom II. svjetskog rata na tom području poginula 174 partizana boraca i 121 civil. Stoga udruga namjerava pokrenuti akciju za obnovu osam devastiranih spomenika podignutih u čast tih žrtava.

D.M.

Spomenik antifašističkim borcima na rogozničkoj rivi

BANSKI GRABOVAC

U Banskom Grabovcu, naselju na petrinjskom području, nepoznati kradljivac sa spomenika NOB-a otrgnuo je i odnio 10 bakrenih pločica i veću brončanu ploču s tekstrom. Materijalna šteta je, po odštetnom zahtjevu Odjela za društvene djelatnosti petrinjske gradske uprave, oko 92 000 kuna. Policija traga za kradljivcem i vandalismom. Sudeći po svemu, počinitelj je osoba koja skuplja metalne predmete i prodaje ih kao sekundarne sirovline.

G.Ž.

KORČULA

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista osudila je oskrvnuće spomenika sudionicima NOR-a u Korčuli i Gradini kod Smokvice i od nadležnih zatražila da kazne počinitelje. Sve se događalo tjedan dana prije održavanja svečanog skupa na Gradini u povodu obilježavanja 63. obljetnice oslobođenja Dalmacije od fašističkog

IMI POSTOJIMO

Naša organizacija antifašističkih boraca i antifašista Županje aktivno djeluje od svojeg postanka bez prekida, unatoč raznim pritiscima koji su uslijedili nakon 1990. godine i u toku Domovinskog rata. Iako nemamo mnogo članova, aktivno smo učestvovali u obilježavanju značajnih događaja iz NOB-e i odavali svake godine počast poginulim borcima NOB-e i žrtvama fašističkog terora u našem kraju, a učestvovali smo i svake godine na komemoraciji u Jasenovcu i na proslavama »Dana mladosti« u Kumrovcu.

O našem radu slabo se zna, jer nismo

slali svoje napise u časopis »Glas«, pa se tako stvara dojam da ovdje i nema organizacije antifašista.

Kako već nekoliko godina posjećujemo Vukovar i spomenik žrtvama na »Ovčari«, kao i groblje poginulih branitelja Vukovara u Domovinskom ratu, molimo Vas da ako je moguće u idućem broju časopisa »Glas« uvrstite ovaj naš kratki napis sa priloženom fotografijom naše delegacije.

Pa neka se zna da i mi postojimo ovdje u Županji!

Mara Vrabec, Županja

Županji su položili cvijeće na groblju poginulih branitelja Vukovara

okupatora i 65. obljetnice partizanske akcije na Gradini, ističe u priopćenju predsjednik županijske Zajednice antifašista Branko Grošeta i poručuje kako ih incidenti neće omesti da obilježe spomenute događaje.

S.D.

dalje od centra u kojima su boravili njemački vojnici. Tu su djelovali i Oblasti narodnooslobodilački odbor za Istru, Oblasti komitet KPH, komitet SKOJ-a, prva hrvatska škola i druge ustanove.

Na tragične ratne dane danas podsjećaju i dva spomenika na početku sela i onaj u dolini Raše.

G.I.

SUTIVANEC

Od krvavih događaja u dolini Raše, kada su poginula jedanaestorica mještana Sutivanca, prošle su 64 godine, ali Sutivančani nikad neće zaboraviti 6. listopada 1943. godine, koji je krvavim slovima ispisan u povijesti tog mirnog mjesta. I ove su se godine komemoracijom podsjetili na te događaje, a posebno preživjeli svjedoci strijeljanja i pokolja koji je počimao njemački okupator - Viktor Roce, Blaž Frančula, Mario Šugar i Benjamin Licul.

Svjedočeći o tragediji rekli su da je Sutivanac u ratu dao 31 partizana i 16 žrtava fašističkog terora. Za vrijeme rata bio je važna partizanska baza jer je bio

Četvorica koji su preživjeli pokolj

RIJEKA

Udruga ratnih i vojnih invalida II. svjetskog rata Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije održala je skupštinu, uz konstataciju da skrbi o potrebama 192 ratna i 94 mirnodopskih invalida s područja Rijeke te njih još 271 iz drugih dijelova ove županije. Kako je rekao predsjednik udruge Nikola Urbanić, sve je to moguće ostvariti zahvaljujući pomoći i razumijevanju gradskih i županijskih vlasti.

Sudjelujući u raspravi, dopredsjednik Republičkog odbora RVI Ante Peranić izrazio je nezadovoljstvo što aktualne vlasti s državnog nivoa ništa nisu poduzele da se izjednače invalidnine i druga prava invalida boraca II. svjetskog rata i branitelja iz Domovinskog rata.

Članovi riječke udruge stoga smatraju da se o tim i drugim problemima u javnosti treba više govoriti i da u tome mora više doći do izražaja zajedništvo svih udruga. Te i druge prijedloge za poboljšanje položaja ove kategorije invalida podržali su i gosti skupštine Branko Vlah iz Društva »J. B. Tito«, Igor Topić iz SABA Primorsko-goranske županije i predstavnica županije Nada Čretni.

E. Ivošević

Više razumijevanja za ratne i vojne invalide II. svjetskog rata

X X X

Na poziv Udruge antifašističkih boraca i antifašista Idrije /Slovenija/ delegacija Saveza antifašističkih i antifašista Primorsko-goranske županije pridružila se proslavi obilježavanja evokuacije svih partizanskih ranjenika iz operativnog područja IX. korpusa na oslobođeni teritorij. Delegacija je položila vijenac pored spomenika, uz učešće preživjelih boraca i naroda toga kraja. Evocirane su uspomene na hrabrost i požrtvovnost boraca i liječnika u bolnicama »Franja« i »Pavla«, ponosa borbe za ranjenike. Bolnicu okupator nikad nije otkrio, a u njima je za vrijeme NOB-a liječeno više od 15.000 ranjenika i bolesnika. Delegacija je bile u sastavu: dr. sc. Marko Pavković, Ivan Cvek, Mate Košćić, Aldo Žic i Dinko Tamarut.

P.G.

ČAKOVEC

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije bila je domaćin predstavljanja zbornika **Bleiburg i križni put**, u izdanju Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Zbornik su prestavili **Josip Skupnjak**, potpredsjednik SAB-e, **Ivan Fumić**, član predsjedništva SAB-e, i **Juraj Hrženjak**, glavni i odgovorni urednik zbornika.

Skupnjak i Fumić govorili su o povijesnom kontekstu događaja kod Bleiburga i na križnom putu. Oni koji nastoje rehabilitirati NDH i ustašvo pritom u pravilu govore kao da se do travnja 1945. godine ništa nije dogodilo, rekao je Fumić. A u vrijeme rata na djelu je bio režim NDH koji je počinio genocid nad Srbima, Židovima i Romima i likvidirao tisuće političkih ne-podobnih Hrvata, zločin koji je osudilo cijelo čovječanstvo.

Narodnooslobodilačka borba, koja se tome suprotstavila, je ono najveće što je hrvatski narod dao u svojoj povijesti. Bilo je u toj borbi i onoga čega se sramimo, i što nismo trebali učiniti po svojoj savjesti, ali neka druga strana jasno prizna svoje zločine i neka ne kleveće i laže, rekao je Hrženjak.

M.N.

S predstavljanja zbornika

PAZIN

Proglasiti rujanske događaje glavnim događajima 20. stoljeća na području Istarske županije, heroja Joakima Rakovca glavnom ličnošću 20. stoljeća te Pazin zbog velikog broja poginulih, bombardiranja i palež i gradom žrtvom 2. svjetskog rata, zadaci su udruge za iduću godinu», kazao je na sjednici predsjednik pazinske Udruge antifašističkih boraca **Miljenko Benčić**.

Planira se obnova spomenika NOB-a u Zabrežanima i Vranji te grobnice Olge Ban i 26-ero boraca na groblju Mojmir u Pazinu. Želja je udruge da se obnovi kuća Vladimira Gortana u Bermu, a zalagat će se i za vraćanje nekadašnjih naziva ulica i trgova (Olge Ban, Pina Budicina, Vladimira Gortana, Joakima Rakovca, 43. istarske divizije i Oslobođenja). Najavljen je i postavljanje spomenika žrtvama ratova u sklopu uređenja dvorane Mirna te je ponovljeno da se treba ukloniti »fašistički spomenik u Čižama«

Odana je počast nedavno premioulam prvoboruču i prvom zastupniku Pazinštine u poslijeratnom Saboru NR Hrvatske **dr. Savi Zlatiću** te članu predsjedništva **Renatu Sirotiću**.

G.I.

TUČEPI

Spomenik borcima NOB-a na Vezi u Gornjim Tučepima bio je meta za sada nepoznatih vandala koji su auto-sprejem iscrtali znakovlje ustaškog režima, ostavivši tako znakove vlastite kulture. Na spomeniku, kojeg su 1958. godine u spomen na 59 palih partizana te 16 žrtava fašističkog terora podigli stanovnici ovog mjesta, osvanuo je veliki, crni natpis *NDH* uz pripadajuće slovo *U* s umetnutim križem, a sam događaj neodoljivo podsjeća na razdoblje s početka 90-ih kada je malo koji spomenik ostao netaknut. Makarska policijska postaja napravila je očevid te je pokrenuta kriminalistička obrada s ciljem pronalaska počinitelja.

Ustaški znakovi na spomeniku žrtvama fašizma

PREGRADA

Na izbornoj skupštini Udruženja antifašističkih boraca i antifašista Pregrade, Desinića u Huma na Sutli za predsjednika izabran je **Milivoj Ban**, a za tajnicu **Maja Firšt**.

I u Pregradu se atakiralo na spomenike NOB-e. Tako je u središtu toga grada srušen spomenik palim borcima i bez skrupule spomen-ploča premještena je na groblje - rečeno je na skupštini. Članovi skupštine izrazili su zahvaljujući da se skulptura pronađe i spomenik potpuno obnovi u autentičnom obliku kako bi vjerno svjedočio o kulturi i povijesti prošlog doba. Stoga se očekuje puna suradnja s organima vlasti od kojih se očekuje i financijska potpora udruzi antifašističkih boraca i antifašista.

L.V.

ŽUPANJA

Delegacija Udruge antifašističkih boraca i antifašista Županja položila je cvijeće i zapalila svijeće kod spomenika strijeljanim žrtvama na »Ovčari« i kod spomenika na groblju poginulim braniteljima Vukovara u Domovinskom ratu. Tom prilikom delegacija je posjetila spomen-muzej gdje su izložene fotografije žrtava srpske agresije što ostavlja potresan dojam, jer se radi o mladim ljudima koji su na takav tragičan način završili svoj život, braneći svoju zemlju i slobodu svojeg naroda. S tugom u srcu upisali smo se u spomen-knjigu sa željom: Ne ponovilo se nikad više!

Mara Vrabec

Delegacija UABA Županja kod spomenika strelnim na Ovčari

PEROJ

Na godišnjoj skupštini perojskog ogranka Udruženja antifašističkih boraca i antifašista iz Vodnjan okupio se velik broj članova i simpatizera te predstavnici Mjesnog odbora, drugih civilnih udruga iz Peroja i srodnih udruženja iz okolice. Skupštinu je otvorila predsjednica ogranka **Mirjana Bartolić** koja je podnjela izvještaje za prošlu i planove za ovu godinu. Tako se moglo čuti da perojski antifašisti surađuju s brojnim organizacijama, skrbe o bolesnim članovima i obilježavaju godišnjice povijesnih zbivanja. I ubuduće će brinuti o spomeniku u Peroju i spomen-ploči u Batvačima. Među prioritetima je i daljnja briga o svojih 70-tak članova, ali i nastojanje da se članstvo poveća i pomlađi.

Bruno Marušić iz vodnjanskog UABA-a govorio je okupljenima o problemima sudionika narodnooslobodilačkog rata pa i o tome da još uvijek, unatoč usvojenoj Deklaraciji o antifašizmu, nema napretka u poštivanju njihovih prava i izjednačavanju s braniteljima iz Domovinskog rata.

Tijekom rasprave moglo se čuti da je formiranjem Mjesnog odbora Peroj prošle godine s udruge skinut veliki teret. Naime, njeni su članovi više ne moraju baviti komunalnim i drugim problemima mještana, a više će se posvetiti programu i zadacima organizacije

G.I.

IN MEMORIAM

SMILJKA CREVAR 1927-2007.

Rođena u Jastrebarskom. Koncem 1943. godine stupila je u partizanske jedinice. Na slobodnom teritoriju, među ostalim, kao skojevka aktivno je radila s mlađima a kasnije bila je učiteljica u Gornjem Miholju i Čeralijama.

Nakon oslobođenja zemlje obrela se u Daruvaru gdje je prije rata živjela, radila je kao službenica. Nakon udaje seli se u Osijek, zapošjava se u privredi. Veoma rano je otišla u invalidsku mirovinu noseći ratne posljedice cijelog života.

STJEPAN GLOJNARIĆ 1923-2007.

Rođen u Gornjoj Rijeci (Koprivničko-križevačka županija). Sredinom 1943. godine priklučuje se Kalničkom partizanskom odredu. Kasnije, u Brigadi »Braća Radić« obnaša dužnost komandira odjeljenja i komandira voda do završetka rata.

Nakon oslobođenja zemlje, ostaje u JA, završava Tenkovsko vojno učilište, službuje u Titovom Velesu, Obrenovcu i Kragujevcu. Nakon umirovljenja dolazi u Zagreb.

TOMO BLAŽIĆ-PEPEK 1918-2007.

Rođen u Globočecu (Ludbreg). Prije rata sudjeluje u organiziranju SKOJ-a na ludbreškom području. Član je CK KP Hrvatske. Po izbijanju rata aktivno se uključuje u NOP zajedno sa svim članovima obitelji. Pridružuje se partizanskim jedinicama s bazom na Kalniku.

Poslije oslobođenja radio je u sigurnosnim službama u mnogim mjestima. Mirovinu je dočekao u Zagrebu. Nosič je »Partizanske spomenice 1941.« te više odličja.

MILETA KOSIJER 1926-2007.

Rođen u Kosijerskom Selu (Barilović). Godine 1942. uključuje se u Skradski partizanski odred. Potom se bori u redovima 5. brigade 8. kordunaške divizije. Bio je ranjen. Nakon rehabilitacije ponovno je u brigadi sve do oslobođenja zemlje.

Nakon rata radi u Pamučnoj industriji Duga Resa sve do umirovljenja. Bio je jedan od osnivača Udruge antifašističkih boraca i antifašista Duga Resa. Naročito se istaknuo u omasovljenju članstva Udruge.

MILICA LOJEN 1924-2007.

Rođena u zaselku Mudrići (Ogulin). Otac joj je ubijen od ustaša kao pripadnik NOP-a. Milica se priklučuje partizanskim jedinicama. Bila je teško ranjena. Po oporavku završava tečaj za medicinsku sestruru, ostaje u jedinicama NOV-a do konca rata.

Nakon oslobođenja zemlje, stručno se usavršava i radi kao medicinska sestra u Zagrebu. Zbog narušena zdravlja otišla je u invalidsku mirovinu. Nosič je Partizanske spomenice 1941., brojnih odličja i medalja. Bila je aktivna u radu antifašističkih organizacija.

ŽELJKO VALOVIČIĆ 1927-2007.

Rođen u Banjolu (otok Rab). Kao skojevac vrlo mlad priklučio se partizanskim jedinicama ugledavši se u svoja tri brata (poginuli tokom NOR-a). Bio je u Udarnoj grupi II. POS-a.

Poslije oslobođenja, djelovao je kao skojevski rukovodilac, direktor komunalnog poduzeća »Elektrovod«, ribarskog poduzeća »Galeb« i direktor Trgovačkog poduzeća »Merkur« na Rabu. U dva mandata obnašao je dužnost predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista na Rabu. Zaslужan je za podizanje zajedničkog kompleksa spomenika poginulim Rabljanima u NOB-u i Domovinskom ratu te inicijator okruglog stola »Baština antifašizma«. Nosič je više ratnih i poratnih odlikovanja i priznanja.

ANICA KRSTIČEVIĆ 1921-2007.

Rođena u zaselku Resna Kosa (Ploče). Zbog svoje aktivnosti primljena je veoma mlada u organizaciju SKOJ-a. Uhićena je 1942. godine i poslije puštena iz zatvora. Bila je član Mjesnog odbora AFŽ-a Zapadna Plina aktivno radeći na pridobivanju aktivista žena i sakupljanju hrane, odjeće i ostalih potrepština za partizanske jedinice. Početkom 1945. godine uključuje se u 4. dalmatinsku (biokovsku) NOU brigadu. Oba su joj brata poginula tokom NOR-a.

Nakon oslobođenja obnašala je čelne dužnosti u organizacijama AFŽ-a Metkovića. Za zasluge u ratu i miru odlikovana je s više odličja i medalja.

VERA CVETKOVIĆ-MAJER 1924-2007.

Prije Drugog svjetskog rata bila je omladinska aktivistkinja i član SKOJ-a. U ljeto 1941. godine priklučuje se Prvom sisackom odredu. Na Baniji se bavila organizacijom omladine. Iste godine oba su joj roditelja ubijena u Jasenovcu. Sa 7. banijskom divizijom i narodom prošla je pakao četvrte i pete neprijateljske ofenzive. Godine 1945. obnašala je zadatke u omladinskim organizacijama Hrvatske.

Kasnije, od 1946. do 1948. godine radila je u CK SK Hrvatske. Sljedećih dvanaest godina pratila je svog supruga koji je bio u diplomatskim misijama u Argentini, Italiji i Kubi. Nakon povratka u zemlju, sve do odlaska u mirovinu 1970. godine radila je u Centralnom odboru sindikata.

PETAR STANIĆ 1927 -2007.

Sedmoro članova porodice Stanić suđjelovalo je u NOB-u. Dva su brata poginula a Pejo se odmah povezao s partizanskim jedinicama. Početkom 1943. godine određen na politički rad u Đakovštini. U općinskim i kotarskim organizacijama SKOJ-a i Komunističke partije obnašao je odgovorne dužnosti sve do oslobođenja zemlje.

Poslije rata nekoliko godina je član Kotarskog NO-a, član Kotarskog komiteta KPH Đakovo, radi u Sekretarijatu za unutrašnje poslove u Osijeku. Nakon umirovljenja ostao je privržen udruzi antifašističkih boraca i antifašista, bio je i veliki zaljubljenik sportskog ribolova.

TOMO BURIĆ 1918-2007.

Rođen u Galgovu. Zbog ilegalnog rada i pomaganja NOP-a 1943. godine uhapšen je. Nakon izlaska iz zatvora nastavio je s političkim radom na području Galgova, Okića i Žumberka. Ponovno je uhićen, ali je stjecajem okolnosti uspio pobjeći iz zatvora. Tom prilikom se teško povrijedio i zauvijek ostao invalid.

Nakon oslobođenja radio je kao službenik u Samoboru i Bregani. Aktivno je djelovao u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Samobora (u jednom periodu bio je predsjednik). Za ostvarene rezultate u NOB-u i izgradnji zemlje u miru, primio je brojna priznanja i odličja.

IN MEMORIAM

PERO DELIN 1927-2007.

Rođen u Kaštel Gomilici. Kao šesnaestogodišnjak priključuje se partizanskim jedinicama. Bio je borac i starješina u 1. dalmatinskoj proleterskoj brigadi. Sudionik je u borbama na Neretvi i Sutjesci. Kraće vrijeme bio je u pratnji maršala Tita. Završetak rata dočekao je u završnim operacijama u činu poručnika JA.

Nakon oslobođenja ostaje u vojski, završivši kasnije vojne škole i akademije. Službovao je u više garnizona. U Osijeku je dočekao mirovinu u činu pukovnika. Aktivno je sudjelovao u udrušama antifašističkih boraca i antifašista i u društveno-političkim organizacijama. Za zasluge u ratu i miru dobitnik je više odličja i priznanja.

TOMAŽO DOBRIĆ 1921-2007.

Rođen u selu Snašići (Labin). Bio je organizator narodnooslobodilačkog ustanka u Labinštini i čitavoj Istri. Tokom NOB-a bio je hapšen od talijanskih fašista. Pobjegao je iz zatvora i kao terenski politički radnik nastavlja s antifašističkom aktivnošću.

Nakon oslobođenja zemlje radi u organima KPH. Bio je biran za zastupnika Sabora NR Hrvatske. Diplomirao je ekonomiju, obnašao dužnosti direktora Istarskih ugljenokopa Raša, predsjednika kotara Pula i Rijeka, Privredne komore u Rijeci i direktora poduzeća Labinprogres. Bio je i predsjednik Suda udruženog rada SRH. Nakon umirovljenja predani je član i aktivist UABA Grada Rijeke i SABA Primorsko-goranske županije, a posebno se zalagao na planu međunarodne suradnje naših udruga s partizanskim i antifašističkim asocijacijama Slovenije i Italije.

DUŠAN KALANJ 1927-2007.

Rođen u Borovljanim. Otac mu je strijeljan 1941. godine kao suradnik NOP-a. Dušan se 1943. godine priključuje partizanskim jedinicama.

Poslije oslobođenja radio je u privrednim poduzećima, bio je rukovodilac u više radnih organizacija. Bio je aktivan u vatrogasnem društvu, obnašao je dužnost predsjednika u rodnom selu. Također, vrijedno je radio u Udrizi antifašističkih boraca i antifašista. Za vrijedne rezultate u radu primio je brojna odličja i priznanja.

STANKO MANESTAR 1918-2007.

Rođen u Cerju (Gračac). Dolaskom ustaša na vlast, prekida studij u Zagrebu i uključuje u NOP. Godine 1943. uhapšen je i odveden u logor u Bakar. Nakon petomjesečne torture zbog pomanjkanja dokaza, pušten je. Odmah odlazi u partizanske jedinice. Bio je borac 2. bataljuna 2. brigade 13. divizije, politički delegat bataljuna, obnašao je štapske poslove u 1. korpusu i 4. armiji. Jedan je od preživjelih sudionika marša preko Matić poljane.

Poslije rata završava fakultet i kao inženjer građevine rukovodi izgradnji HE »Vinodol«. Bio je i glavni inženjer brane »Lokvarka« te upravitelj hidroelektrane »Vinodol«, »Gajak«, tehnički direktor »Elektrosonda« u Zagrebu i HE »Senj«, generalni direktor Građevinskog instituta, član Izvršnog vijeća sabora SRH. Nakon umirovljenja bio je predsjednik SUBNOR-a Općine Crikvenica i član Predsjedništva SUBNOR-a ZO Rijeka. Za svoj doprinos u NOB-u i u miru dobitnik je niza priznanja i ordena.

DRAGO DOLENEC 1925-2007.

Rođen u Hlebini (Husovec). U jedinici Narodnooslobodilačke vojske uključuje se 1943. godine. Bio je politički delegat, sekretar skojevske organizacije pri štabu Brigade Mihovil Pavlek-Miškina.

Po završetku rata ostaje u JA, završava Vojnu akademiju, postaje pilot borbenog aviona, nastavnik letenja. Nakon umirovljenja, aktivno djeluje u društveno-političkim organizacijama i udrušama antifašističkih boraca i antifašista. Bio je i predsjednik Ogranka UABA grada Koprivnice. Nositelj je više odličja i priznanja za predan rad.

STJEPAN SUŠA 1923-2007.

Rođen u Drežniku kraj Samobora. Bio je partizanski borac Samoborske čete, Žumberačkog odreda i Žumberačke brigade. Tokom rata ranjavan je.

Nakon oslobođenja zemlje radio je u društveno-političkim organizacijama. Bio je aktivan član Udruge antifašističkih boraca i antifašista Samobora. Odlikovan je s više odličja i nosilac brojnih priznanja za zasluge stečene u ratu i miru.

Dr. SAVO ZLATIĆ 1912-2007.

Rođen u selu Lanišće u Istri. S obitelji seli se u Zagreb gdje je upisao Medicinski fakultet. Kao napredni ljevičar i komunist više puta je hapšen. Nakon puštanja iz zatvora u Sremskoj Mitrovici sastao se s Titom i imenovan u Mjesni komitet KPH za grad Zagreb. Opet je uhapšen i interniran u Lepoglavu. U proljeće 1940. godine pušten je na slobodu i završava Medicinski fakultet.

Odlukom Partije, kao liječnik i politički radnik, poslan je na Kordun. Bio je prvi partizanski liječnik u Hrvatskoj. zajedno s Jakovom Kranjčevićem Bradom, španjolskim dobrovoljcem-bolničarem podigao je poznatu prvu partizansku bolnicu na Petrovoj gori. Bio je član ZAVNOH-a od njegovog osnivanja, u vodstvu Narodnooslobodilačkog fronta Hrvatske, u Političkom birou CK KPH.

Nakon Drugog svjetskog rata bio je član jugoslavenske delegacije na konferenciji ministara vanjskih poslova u Parizu 1946. godine, predstavnik CK KPJ pri albanskom CK u Tirani, ministar lake industrije u Vladi Jugoslavije, u Prezidiju FNRJ, ambasador u SSSR-u, zastupnik u Saboru i poslanik u Skupštini Jugoslavije. Za vrijeme Informbiroa odbio je isključenje iz Partije, uhapšen je i osuđen na dvije godine. S Golog otoka pušten je 1951. godine. Radio je u Zajednici kemijske industrije, postavljen je za savjetnika u tadašnjem Ministarstvu zdravstva Hrvatske. Ima velike zasluge da se u Hrvatskoj i tadašnjoj Jugoslaviji razvila nova grana medicine - klinička farmakologija. Jedan je od osnivača Društva »Josip Broz Tito«. Od krajnje hrvatske desnice osuđen je 2000. godine »na smrt s odgodom«. Bio je i predsjednik Gradskog odbora »Povratak kući«. Poznat je bio kao problemski šahist, uspješno je nastupao za reprezentaciju Jugoslavije, a zatim i Hrvatske. Nositelj je titule počasnog majstora FIDE za šahovsku kompoziciju.

U povodu obilježavanja 60. godišnjice stupanja na snagu odluka Pariške mirovne konferencije iz 1946/1947. i velikog narodnog zbora održanog u Puli 16. rujna 2007. godine, Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske objavio je posebnu publikaciju o tom važnom povijesnom jubileju.

Uz prigodne govore u Areni najviših državnih i lokalnih dužnosnika i predstavnika antifašističkih udruga, edicija sadrži više znanstveno-povijesnih ogleda, sjećanja i drugih priloga o prvorazrednom državno-pravnom značenju Mirovnog ugovora s Italijom, kojim je međunarodna zajednica potvrdila pravo Hrvatske i Slovenije, odnosno tada Jugoslavije, da u sastav matice zemlje vrate otete teritorije

U ediciji (112 stranica) objavljeni su i izvorni tekstovi tog međunarodnog ugovora i druge važne odluke koje su odredile sudbinu tih područja.

Zainteresirane udruge, ustanove i pojedinci knjigu »1947 - 2007., ŠEZDESET GODINA SUVERENITETA«, kao i drugih izdanja SABA RH, mogu nabaviti po cijeni 20 kuna u Tajništvu SABA RH, Hatzova 16, Zagreb, ili naručiti na tel. 01/4839996 ili fax 01/4840826.

Ive Šubić: PARTIZANSKA KOLONA